

Innehållsförteckning till Vårdö folkdräkter

1. Inledning
2. Vävning
3. Kvinnodräkt
4. Mansdräkt
5. Bindmössa
6. Kjolsäck
7. Mönsterark kvinnodräkt
8. Mönsterark mansdräkt
9. Strumpeband, förklädesband och hängslen
10. Korsstygnbroderi, virkade spetsar, frivolité, trådknapp
11. Sömnadstekniker
12. Övrigt

SVENSK-FINLANDS BYGDEDRÄKTER

UTGIVET AV BRAGES SEKTION FÖR BYGDEDRAKTER
OCH ÅLANDS UNGDOMSFÖRBUND

ENLIGT MANUSKRIFT AV
YNGVAR HEIKEL

bearbetat av RUT LINDFORS och VIKING SUNDBERG

HÄFTE 6-7

ÅLAND

Finström, Jomala, Geta, Saltvik, Sund, Lemland, Lumparland, Vårdö,
Hammarland, Eckerö, Föglö, Sottunga, Kökar, Kumlinge, Brändö.

BRAGES FÖRLAG

Ålands Marthadistrikt, hemslöjdssektionen dokumentation av de åländska folkdräkterna.
Materialet till dokumentationen är hämtat ur Svenska-Finlands Bygdedräkter, häfte 6-7.

Sammanställt av : Elisabeth Dahlén

VARDO

Vardo *dan*
Kvinnodrakt

CO

Kvinnodrakt
Mansdrakt

CO

Kjøltyg o. mansvästtyg i nat, storlek

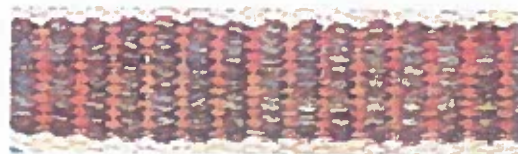
Färvtyg

Förklädstyg i nat, storl

Förkläds och strumpband

Barrikjolen i 2 av nat, storlek

De åländska folkdräkterna

Ålands Folkdräktsråd
Ålands Hembygdsförbund

Vårdö

I Vårdö kan kvinnorna välja mellan en dräkt med begärningskjol eller en dräkt som har långrandig kjol. Dräkten med begärningskjol kom till år 1908.

Kjolen är röd med en bred bård i svart, gult, grönt, rött och vitt. Livstycket sys av svart tyg och kan kantas med röda band. Livstyckets framstycken snörs med röda snören och har fem par ankar-knappar vid framkanterna. Blusen har en rundad krage med langettuddar och engelskt broderi. Förklädet är vitt med en hålsöm nedtill. Tröjan sys av svart tyg.

Broderad bindmössa och axelduk.

Den nya dräkten komponerades på 1920-talet efter en gammal, randig väst från Töftö. Kjolens ränder innehåller flera olika färgnyanser i brunt, beige, grönt m.fl. Livstycket är enfärgat grönt. Förklädet komponerades utgående från kjolrandningen. Till båda dräkterna används axeldukar av siden eller broderade muslinsdukar. Till den långrandiga dräkten har man även använt en röd- och vitrutig bomullsduk. Till båda dräkterna har man använt vita hucklen. Nuförtiden bär man mest broderad bindmössa med stycke. Gamla bindmössor från Vårdö finns bevarade. Broderimönster från dessa används på mössor och kjolsäckar. Till den nya dräkten används tröja av grönt tyg. Vita strumpor och svarta skor hör till båda dräkterna.

Mansdräkten i Vårdö är den mörkblå knäbyxdräkten. Två olika västar finns. Den ena är av rödrandigt tyg och den andra av samma tyg som den långrandiga kjolen. Till båda västarna finns förlagor. Skjortan är vit och halsduken svart eller kulört sidenduk. Vita eller grå strumpor och vävda strumpeband samt svarta skor med spännen hör till dräkten. Som huvudbonad kan man välja svart hatt, läderkaskett, skärmmössa eller stickad yllemössa.

FOLKDRÄKT

DEL VÄVNING

Är Du intresserad att själv väva tyger till Din folkdräkt ?

Då behöver man lite kunskaper om materialval , revning , trädning i bomsked, bomning, solvning , trädning i vävsked , uppknytning av trampor och översyn att allt fungerar bra innan man börjar själva vävningen.

Om Du är helt nybörjare , kontakta någon, som kan om vävning. Läs även ur vävböcker om hur man sätter upp vävar .

Var inte rädd, även om Du aldrig har vävt , om Du har någon som visar och hjälper vid behov. Att väva – är roligt och att väva till sin egen folkdräkt är mycket värdefullt flera generationer framåt !

LYCKA TILL !

VIKTIGA RÅD VID VÄVNING

Folkdräktvävning :

Flytta spännaren ofta, efter ca 1 – 2 cm

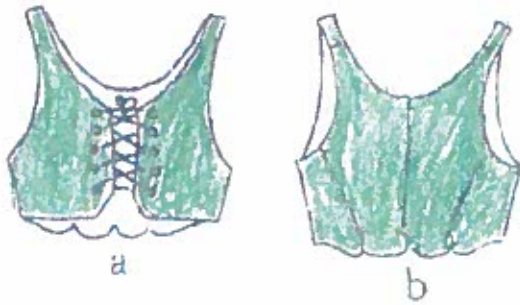
Spola inte mer garn än du väver / gång – elasticiteten går ur annas

Ha ränningen så spänd att du tror att den brister !

***Ha några käppar runt garnbommen som alltid flyttas vid framflyttning ,
den sista alltid vid möte med garnbom o. garn.***

***Ta inte av garnet vid randning , sno garnet vid ”långa partier ”.
Byt färg i samma sida.***

***Lämna spännaren kvar vid tygkanten när du slutat väva varje gång och ”
slappna av ” ränningen en aning.***

Huvudbonad: stycke och bindmössa, slät eller broderad, i någon med dräkten harmonierande färg.

Blus: densamma som beskrivits till bårdkjolsdräkten.

Livstycke: av helgrönt tyg i kjolens mossgröna färg, med djup rund urringning framtill och hög rund urringning i ryggen, tillsnöres framtill nedifrån och uppåt med röda snören, som går genom 5 par i grönt träsade snörhål i livstäckets framkanter och runt om 5 par mässingsknappar placerade vid snörhålen. Livstäckets framkanter är nedtill från nedersta snörhålet sneddade. Det har mitfelsöm och raka sidesömmar i ryggen, där sido- och ryggstyckena bildar skört med rundade flikar, som ligger något på varandra.

Kjol: av tyg med längsgående ränder i beige, vinrött, ljusare och mörkare brunt, svartbrunt, gult, blågrönt och mossgrönt, veckad åt var sida med brett utåtvänt motveck framtill och veckad så att den tandade randen kommer fram vid veckets kant.

Förkläde: av halvylletyg med beige-färgade bottenränder och med en smal rand, tandad i svart-(beige) på mitten av bottenranden och osymmetriska ränder i vinrött, ljusare och mörkare brunt, rynkat inåt från var sida med mest av den ljusa botten utåt, fäst runt midjan med mönstervävda band i förklädets färger, slutande med tofsar och knutna i rosett på vänster sida framtill.

Axelduk: blommig muslinsduk eller si-denduk.

Kjolsäck: av det gröna livstäckstyget med gula kanter och band samt broderier.

Strumpor: vita.

Tröja: av det gröna livstäckstyget i snitt likt Sunds-dräktens.

Vävinstruktion: livstäck-, kjol-, kjolsäcks-, förkläds- och västtygen samt tröjtyges vävs på gråbeige bomullsränning i kypert med sked nr 120 och med 1 tråd i skaft och 1 tråd i rör. Inslagsgarn: in-

Livtyg

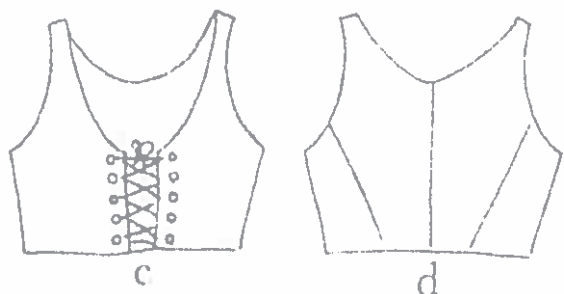

Kjolyg o. mansvästtyg i nat. storlek

Förklädstyg i nat. storl.

Vårdö Livstykke

Bårdkjolen i 1/2 av nat. storlek

(Bårdkjolsdräkten.)

Huvudbonad: stycke och bindmössa, slät eller broderad, i någon med dräkten harmonierande färg.

Blus: av vitt linne eller bomullstyg, med en c. 9 cm bred krage, som är rundad framtill och prydd i kanten med langettsöm i rundade bågar längs hela kanten och med ett hål i engelskt broderi i varje båge. Blusen har framtill ett c. 5 cm brett motveck, knäppt med 4 dolda knappar, och har kimonofason. Ärmarna är rynkade vid ärmsömmen och vid linningarna, som är c. 4 ½ cm breda utan sprund eller knappar.

Livstykke: av svart kläde, sytt med djup rund urringning framtill och hög rund urringning i ryggen, (kantad runt om med röda kantband). Tillsnöres framtill med röda snören, som går genom hål sydda invid 5 par stora ankarknappar. Livstycket har söm under armen, mittelsöm och raka sidosömmar i ryggen, där det är slätt utan skört eller knappar.

Kjol: en röd bårdkjol med bred tvärbård nedtill i gult, rött, svart, grönt och vitt, veckad runt om åt höger.

Förkläde: av vitt bomullstyg med halsöm eller broderi nedtill, ovanom en 3 cm bred fäll, veckat med brett utåtvänt motveck mitt framtill och med en linning av samma tyg med något bredare ändar, som knyts i rosett i ryggen.

Kjolsäck: av svart tyg med röda kanter och broderier.

Strumpor: vita, röda eller grå.

Tröja: av svart kläde, sydd som modell enl. Sund.

Vävinstruktion: kjolytget vävs på röd bomullsränning, övre delen och nedersta kantranden i lärftsbinding, bården i fyrskäft atlas med sked nr 120 och med 1 tråd i skäft och 1 tråd i rör. Inslagsgarn: industrigarn 40/2.

Vårdö, bårdkjolen

Ränning : Röd bomullsgarn nr. 20/2 ,tex 28x2

*Sked : $60/2 = 1$ tråd i solv o. 2 trådar i rör
4 trampor; 4 skaft*

*Bindning: 4- skaftig atlas med inslagseffekt
Bredd: 100 cm skedbredd.*

Inslag: kamyllegarn (tex 28 x 2) 1-trådigt

Inslagstäthet : ca 25 -28 inslag/ cm

*Längd : 6,0 m, räcker till kjol och livstycke
(obs. efsingar o krympmån medräknade).*

Inslagsgarn 40/2

Trådantal : 1200

Inslagsordning kjol.

*Börja med tuskaft i fällan, bårdens
inslag vävs i atlas.*

*Resten av kjolen vävs i tuskaft med
rött inslag tills kjolen är ca 10 cm
från golvet.*

Kjolen vävs i 3 likadana delar.

Linningen vävs ca 6 cm i tuskaft.

*Livstycket vävs i inslag atlas med
svart ca 1,0 m.*

vävning

X			
	X		
		X	
			X

			X				X	
		X			X			
	X							X
X						X		

Solvning

uppknytning

Ränning : svart bomullsgarn nr. 20/2 , tex 28 x 2

Sked : $60/2 = 1$ tråd i solv o. 2 trådar i rör

4 trampor, 4 skaft

Bindning: 4- skaftig atlas med inslagseffekt

Bredd: 100 cm skedbredd

Inslag: kamyllegarn (tex 28 x 2) 1-trådigt

Inslagstäthet : ca 25 -28 inslag/ cm

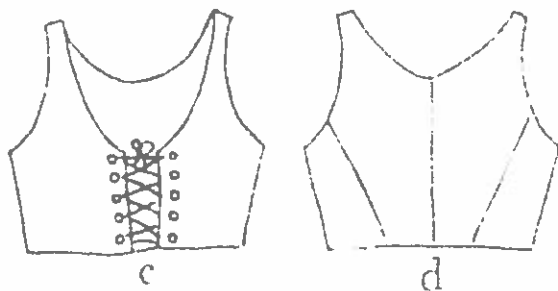
Längd : 4 m (räcker till livstykke, tröja och ficka),obs efsingar o. krympmån med.

Trådantal : 1200

vävning

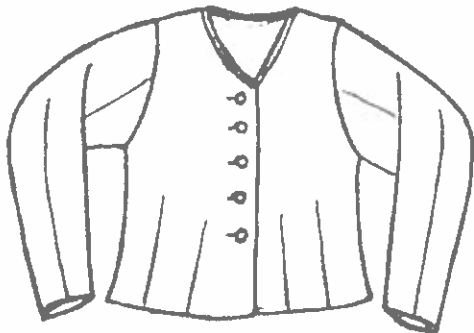
X			
	X		
		X	
			X

			X				X	
		X			X			
	X							X
X						X		

Solvning

uppknytning

Vårdö

Ränning : Gråbegie bomullsgarn nr: 20/2 ,tex 28x2

Sked : $60/2 = 1$ tråd i solv o. 2 trådar i rör
4 trampor, 4 skaft

Bindning: Kypert
Bredd: 110 cm skedbredd

Inslag: kamylllegarn (tex 28 x 2) 1-trådigt

Inslagstäthet : ca 25 -28 inslag/ cm

Längd : 8,5 m, räcker till kjol, kjolsäck, livstykke, förkläde och tröja.
(obs. efsingar o krympmån medräknade).

Vårdö väst, 1,0 m till framstykke.

Inslagsgarn 40/2

Trådantal : 1320

vävning

X			
	X		
		X	
			X

			X				X	
		X			X			
	X							X
X						X		

Solvning

uppknytning

536

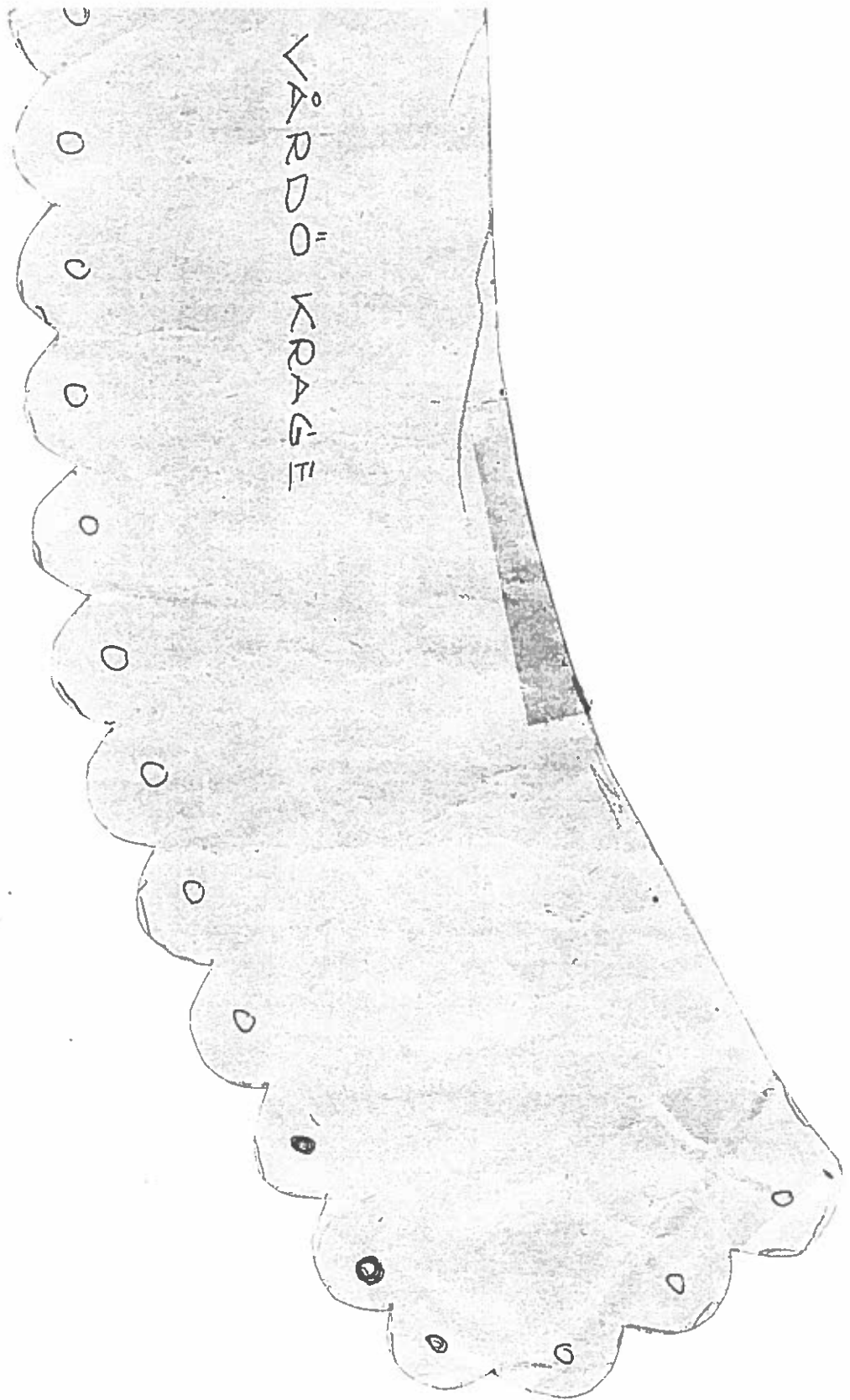
Material till folkdräkten

En folkdräkt i våra dagar är en tidlös festdräkt. Den följer sina egna regler då det gäller material, mönster och sammansättning av olika detaljer. Då man skaffar sig en folkdräkt bör man tänka på följande:

Enligt beskrivningarna för tillverkning av en folkdräkt används i huvudsak naturmaterial:

- bindmössa överklädd med duchesse
- stycke av bomullstyg med broderi
- huckle och lärftshatt av bomull eller linne
- blusar och skjortor i linne- eller bomullslärft
- livstycke och västar i halvulle
- kjolar och tröjor i halvulle
- mansbyxor i vadmal
- förkläden av linne, bomull, ylle eller siden
- axeldukar och halskläden av bomull, ylle eller siden
- strumpor och strumpeband i bomull eller ylle
- skor av läder
- tygerna till folkdräkterna bör vara vävda i rätta mönster och färger
- som fodertyg används bomulls- eller linnetyger
- till underkjolar används linne- bomulls eller halvulletyger.

VARD O KRAGE

Vårdö Blus

Mönsterstorlek på tillskärningsplan. Storlek 42 $\frac{\text{Bröstvidd} + 20}{2} = \frac{122}{2} = 61$

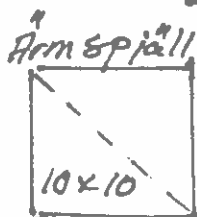
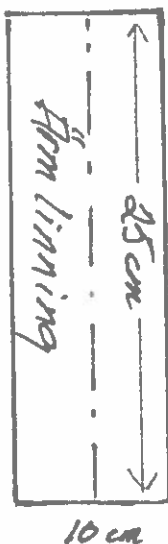
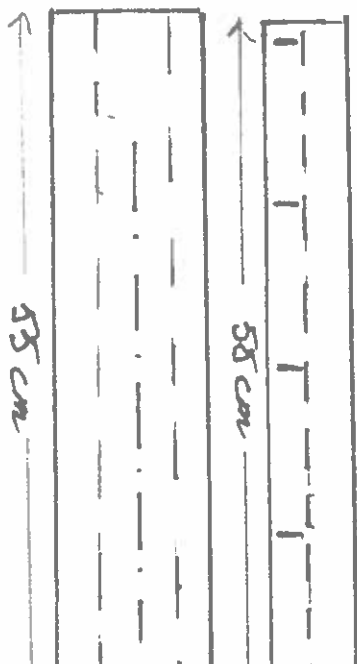
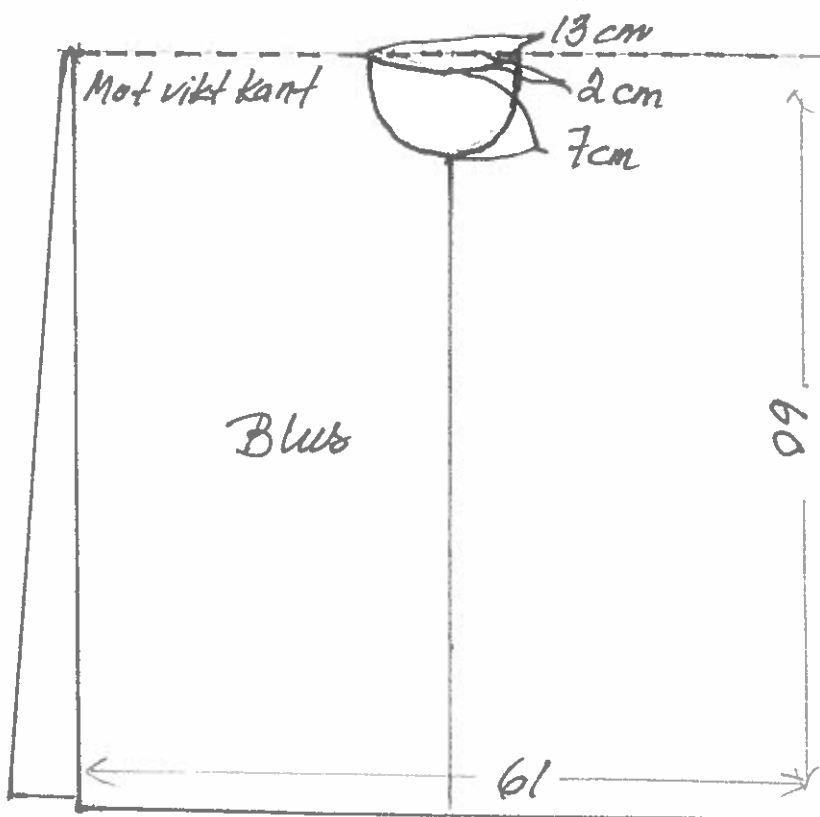
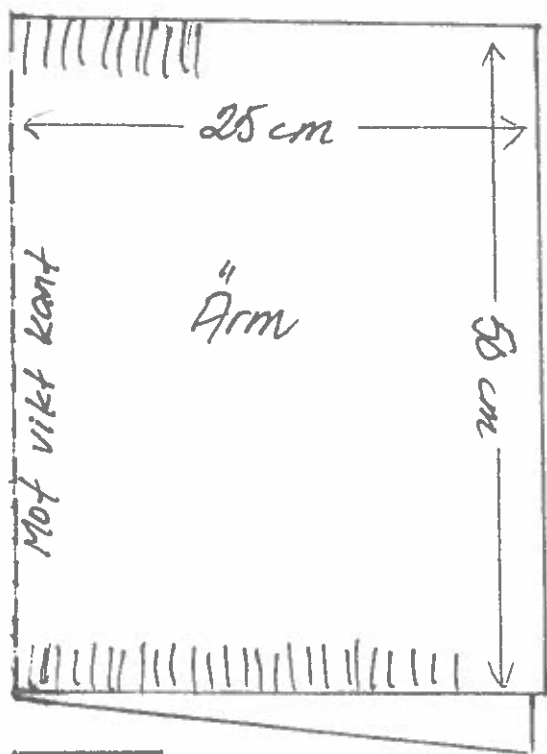
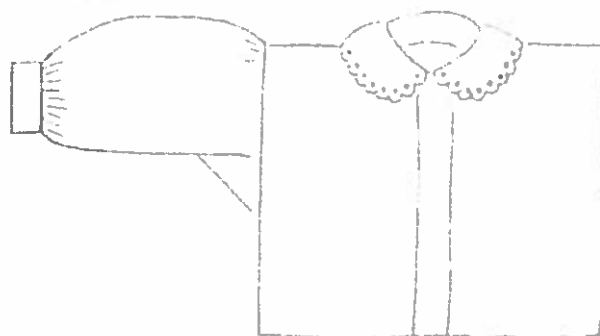
Egen storlek

$\frac{\text{Bröstvidd} + 20}{2}$

Sömnad

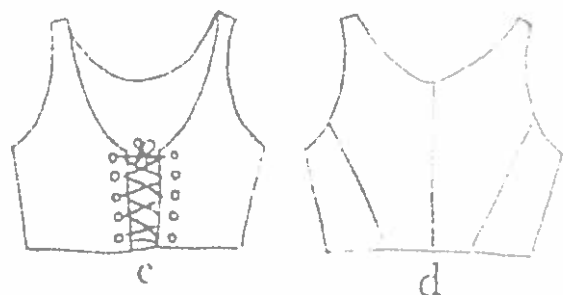
Alla sömmar sys med 1/2 cm bred fällsöm.

Alla delar klipps trådraka.

Blus: av vitt linne eller bomullstyg, med en c. 9 cm bred krage, som är rundad framtill och prydd i kanten med langettsöm i rundade bågar längs hela kanten och med ett hål i engelskt broderi i varje båge. Blusen har framtill ett c. 5 cm brett motveck, knäppt med 4 dolda knappar, och har kimonofason. Ärmarna är rynkade vid ärmsömmen och vid lin-

Vårdö Livstykke

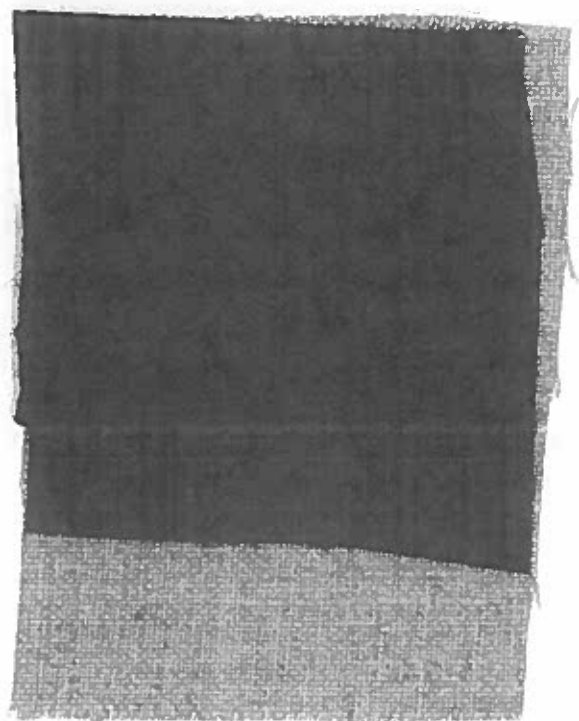
Vårdö kvinnodräkt. (Bårdkjolsdräkten.)

Huvudbonad: stycke och bindmössa, slät eller broderad, i någon med dräkten harmonierande färg.

Blus: av vitt linne eller bomullstyg, med en c. 9 cm bred krage, som är rundad framtill och prydd i kanten med langettsöm i rundade bågar längs hela kanten och med ett hål i engelskt broderi i varje båge. Blusen har framtill ett c. 5 cm brett motveck, knäppt med 4 dolda knappar, och har kimonofason. Ärmarna är rynkade vid ärmsömmen och vid linningarna, som är c. 4 ½ cm breda utan sprund eller knappar.

Livstykke: av svart kläde, sytt med djup rund urringning framtill och hög rund urringning i ryggen, (kantad runt om med röda kantband). Tillsnöres framtill med röda snören, som går genom hål sydda invid 5 par stora ankarknappar. Livstycket har söm under armen, mittelsöm och raka sidesömmar i ryggen, där det är slätt utan skört eller knappar.

Kjol: en röd bårdkjol med bred tvärbård nedtill i gult, rött, svart, grönt och vitt, veckad runt om åt höger.

Förkläde: av vitt bomullstyg med nålsöm eller broderi nedtill, ovanom en 3 cm bred fäll, veckat med brett utåtvänt motveck mitt framtill och med en linning av samma tyg med något bredare ändar, som knyts i rosett i ryggen.

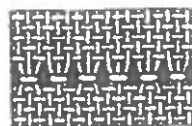
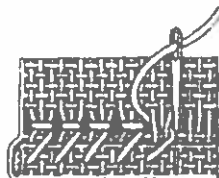
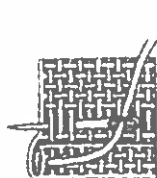
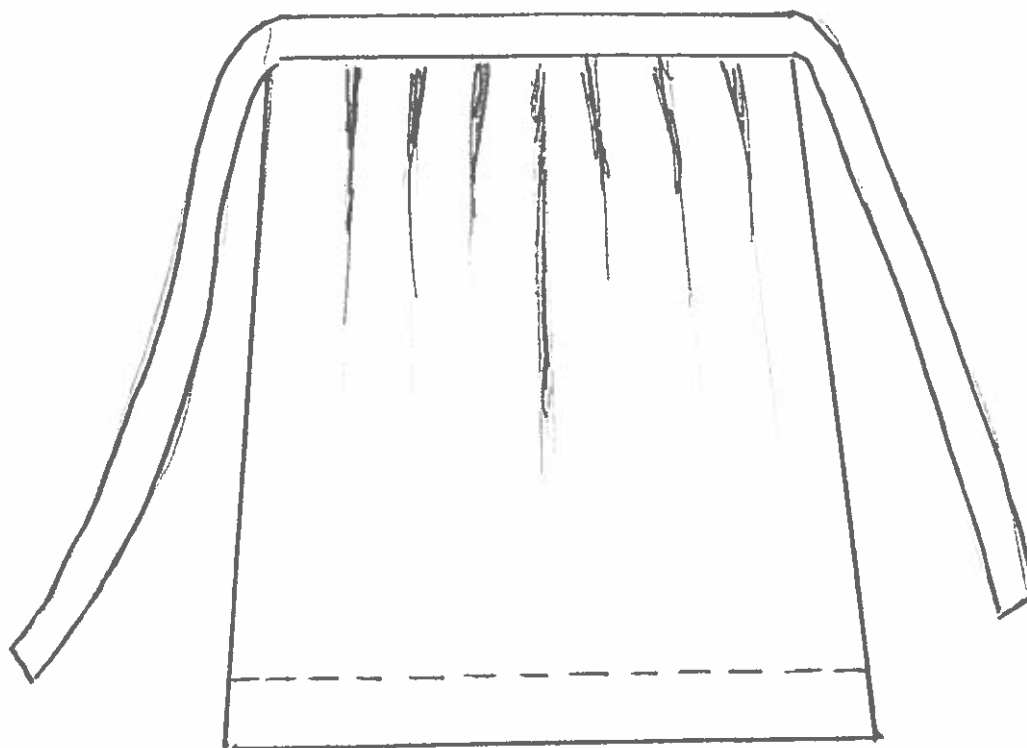
Kjolsäck: av svart tyg med röda kanter och broderier.

Strumpor: vita, röda eller grå.

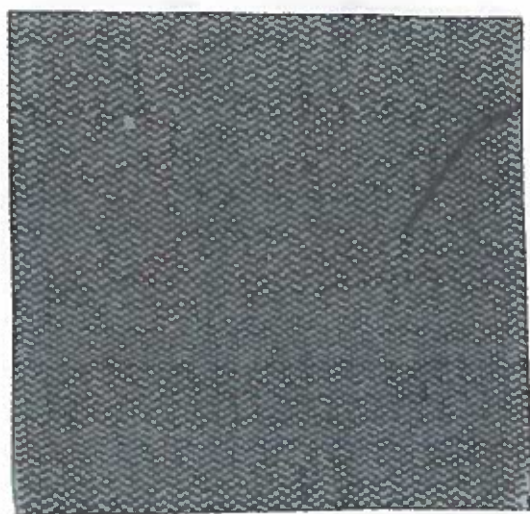
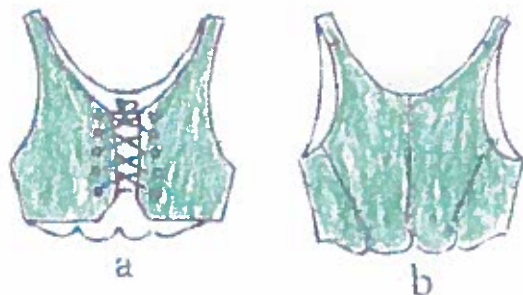
Tröja: av svart kläde, sydd som modell enl. Sund.

Vävinstruktion: kjoltyget vävs på röd bomullsränning, övre delen och nedersta kantranden i lärftsbindning, bården i fyrskäft atlas med sked nr 120 och med 1 tråd i skäft och 1 tråd i rör. Inslagsgarn: industrigarn 40/2.

Förklädes bredd i midjan $\frac{1}{3}$ av midjemåttet ca 30 cm

Vårdö Livstykke

Vårdö kvinnodräkt. (Randiga dräkten.)

Huvudbonad: stycke och bindmössa, slät eller broderad, i någon med dräkten harmonierande färg.

Blus: densamma som beskrivits till bårdkjolsdräkten.

Livstykke: av helgrönt tyg i kjolens mossgröna färg, med djup rund urringning framtill och hög rund urringning i ryggen, tillsnöres framtill nedifrån och uppåt med röda snören, som går genom 5 par i grönt tränsade snörhål i livstyckets framkanter och runt om 5 par mässingsknappar placerade vid snörhålen. Livstyckets framkanter är nedtill från nedersta snörhålet sneddade. Det har mitelsöm och raka sidesömmar i ryggen, där sido- och ryggstyckena bildar skört med rundade flikar, som ligger något på varandra.

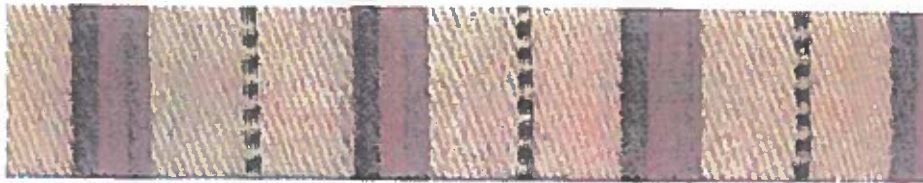
färgade bottenränder och med en smal rand, tandad i svart-(beige) på mitten av bottenranden och osymmetriska ränder i vinrött, ljusare och mörkare brunt, rynkat inåt från var sida med mest av den ljusa botten utåt, fäst runt midjan med mönstervävda band i förklädets färger, slutande med tofsar och knutna i rosett på vänster sida framtill.

Axelduk: blommig muslinsduk eller sidenduk.

Kjolsäck: av det gröna livstyckstyget med gula kanter och band samt broderier.

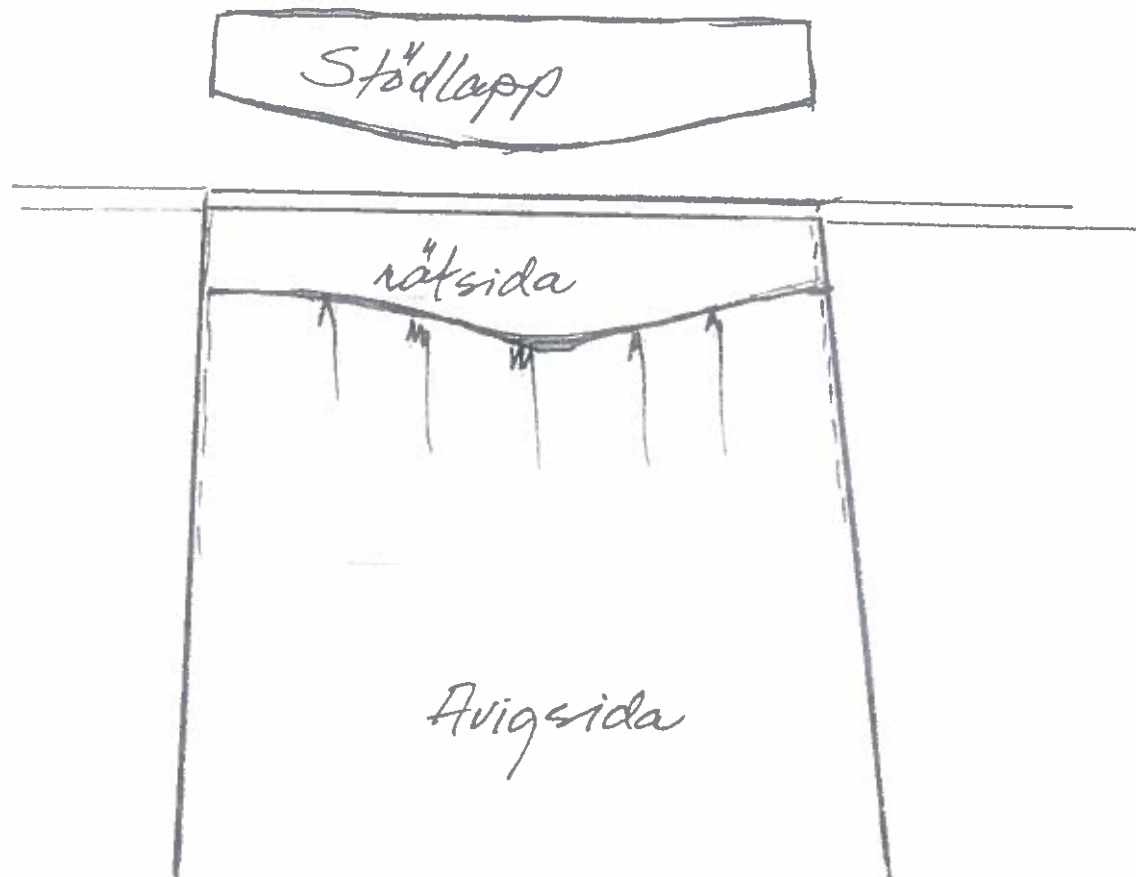
Strumpor: vita.

Tröja: av det gröna livstyckstyget i snitt likt Sunds-dräktens.

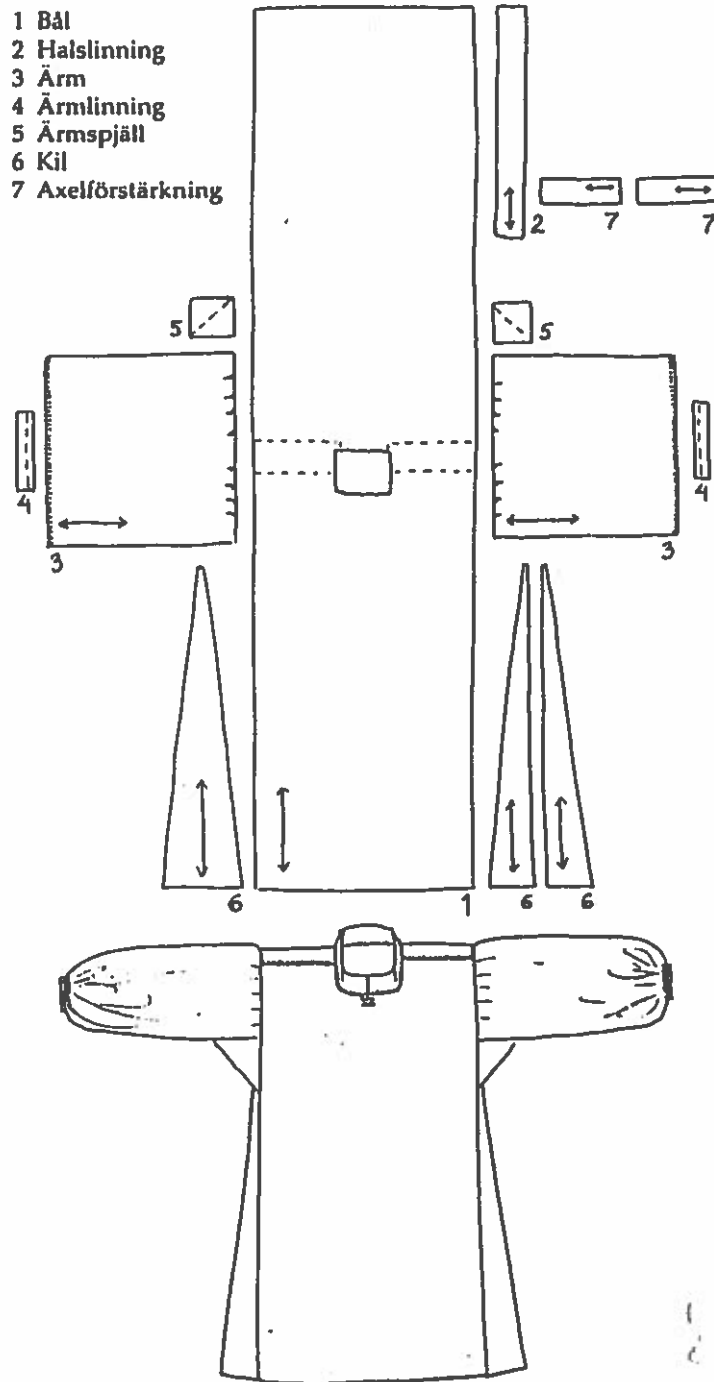
Förkläd-styg i nat. storl.

Stödlapp på ylleförklädes avigsida, förklädets midjebredd $\frac{1}{3}$ av midjemåttet ca 30 cm.

SKJORTOR, III

'Helsärk' med kilar infällda i sömsömmarna.

Vårdö Tröja

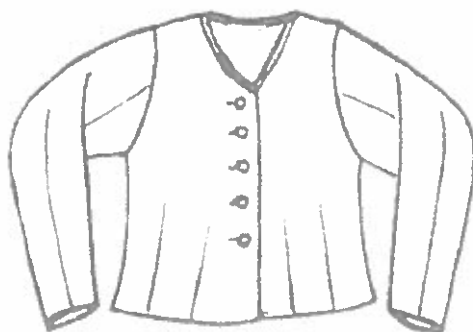
Vårdö kvinnodräkt. (Randiga dräkten.)

Tröja: av det gröna livstyckstyget i snitt likt Sunds-dräktens.

Vävinstruktion: livstycks-, kjol-, kjolsäcks-, förkläds- och västtygen samt tröjtyges vävs på gråbeige bomullsränning i kypert med sked nr 120 och med 1 tråd i skaft och 1 tråd i rör. Inslagsgarn: industrigarn 40/2.

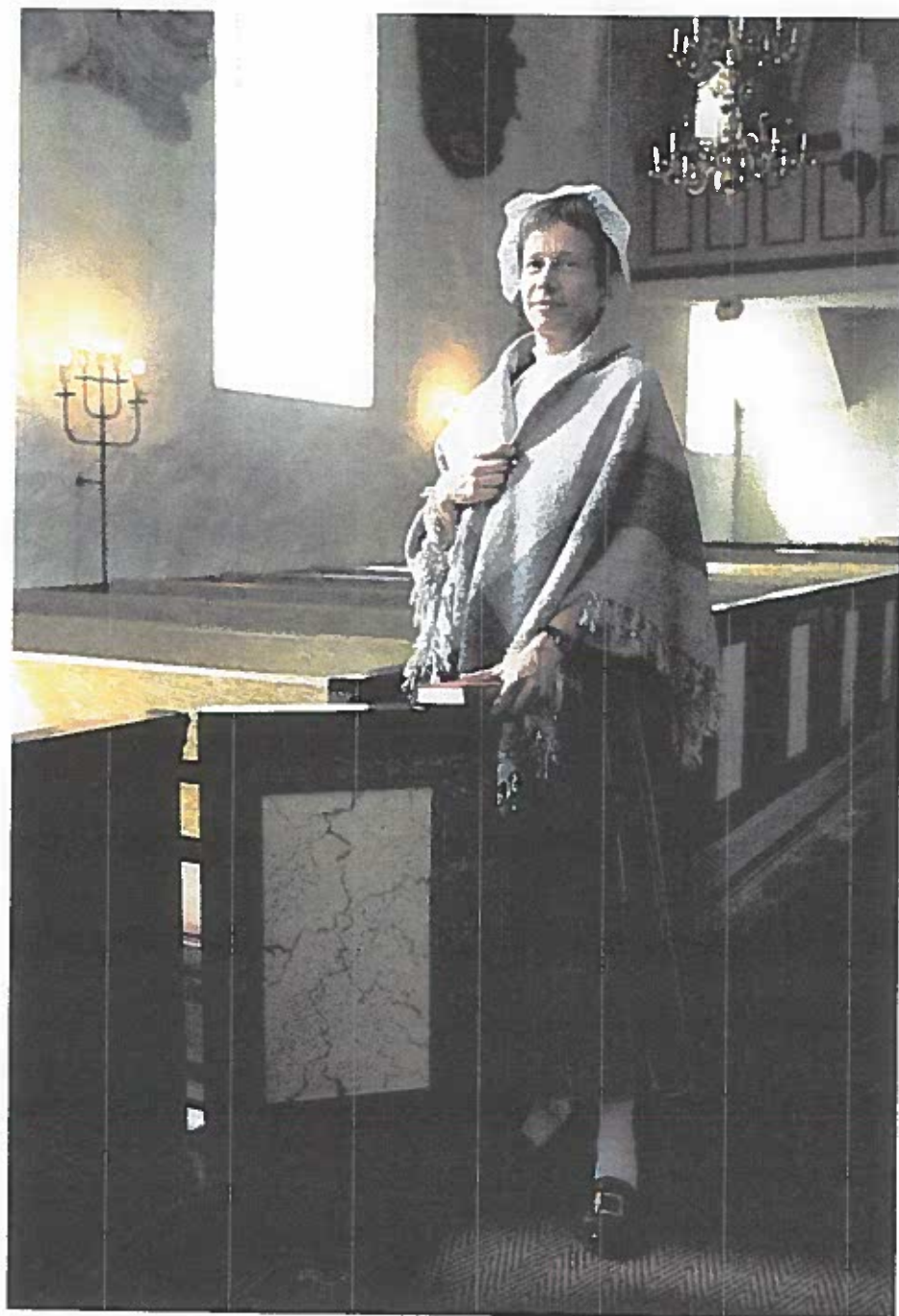

Tröja: av svart kläde, sydd som modell enl. Sund.

Vävinstruktion: kjoltyget vävs på röd bomullsränning, övre delen och nedersta kantranden i lärftsbinding, bården i fyrskift atlas med sked nr 120 och med 1 tråd i skaft och 1 tråd i rör. Inslagsgarn: industrigarn 40/2.

Den åländska STORSCHALEN

År 1995 godkändes en gemensam folkdräktschal för Ålands kvinnodräkter. Originalen kommer från Norrgårds, Tärnebolstad, Finström. Här visas den nyvävda schalen av Inger Mörn, iklädd den gamla saltviksdräkten från 1876, den mest autentiska av landskapets folkdräkter. Schalen finns bland bokens beskrivningar under namnet Amalia Charlotta, sid. 25.

ÅLANDS MARTHADISTRIKTS
HEMSLÖJDSSEKTION

Originalen tillhör Rainer Kronstam, Norrgårds i Tärnebolstad. Den schal som är godkänd att äras till de åländska folkdräkterna är en kopia av denna schal men med natursvart ullgarn i tället för det blåliga garnet i originalet. Schalen är vävd i ett stycke och av tvåtrådigt andspunnet ullgarn. Färgerna i den gamla schalen är ljusgrått, vitt och mörkt blåligt. Den 7 cm breda fransen runt om är gjord av varp- och inslagstrådar. Franstrådarna är inte tvinnade och är inte heller någon knut.

Vävbeskrivning

Beskrivningen nedan gäller inte originalet utan schalen i den form som den godkänns som "storschal" att bäras till de åländska folkdräkterna.

- Storlek:** 154 x 154 cm + 7 cm frans.
- Schalen vävs i två våder.
- Teknik:** Tuskaft med färgeffekt (se Klara)
- Sked:** 70/1
- Täthet:** 7 trådar per cm i varpen och samma i inslaget.
- Antal trådar:** 552 + 8 trådar för vävning av fransen.
- Vävbredd:** 85 cm = 78 cm + 7 cm frans.
- Material:** Varp och inslag av entrådigt ullgarn Nm 6 eller tvåtrådigt ullgarn Nm 12/2 eller Nm 18/2. Färgerna naturvitt, grått och natursvart.

Mönstret består av stora och små rutor, som uppkommer som färgeffekter. Stora rutan är 10,5 x 10,5 cm och lilla rutan är 2,5 x 2,5 cm. Den stora rutan består av 80 trådar, den lilla av 16 trådar. Mönstret åstadkoms genom färgbyten. Rutorna har turvis en mörk och en ljus tråd i både varp och inslag. Byte av ruta får man genom att väva två grå trådar efter varandra.

Schalen revas med en tråd i vardera färgen. Vid solvning är trådarna växelvis grå och vita. Vid övergången mellan rutorna byts ordningsföljden mellan färgerna så, att 2 mörkgrå trådar solvas efter varandra. Inslaget är också växelvis grått och vitt. Då 2 grå trådar slås in efter varandra byter man ruta. Reva ytterligare en varpfläta med 8 trådar och i samma längd för vävning av fransen.

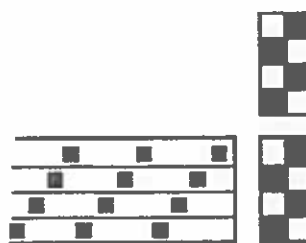
Revnota:

grått	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	282
vitt		1		1					1		1		1		1	222
svart					1		1									48
	x 8		x 40		x 8		x 40		x 8		x 40		x 8		x 22*	552
	vänst. kant				rand				x 3						hälften av botten	

* halva rutan + 4 extra trådar för stadkanten. Dessa tråds tätare i skeden. Stadkanten gör det

Vävuppsättning:

Solva färgerna i den ordning som anges i revnotan. Den extra varpflätan för vävning av fransen solvas i tuskaft och träs i sked ca 8 cm ytterom de övriga varptrådarna.

Inslagsordning:

Kant:	1 inslag grått, 1 inslag vitt	8 ggr	(tot. 16 inslag)
	2 inslag grått		
	1 inslag vitt, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
Bård:	1 inslag grått, 1 inslag svart	8 ggr	(tot. 16 inslag)
	2 inslag grått		
	1 inslag svart, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
Mittpartiet:	*		
	1 inslag grått, 1 inslag vitt	8 ggr	(tot. 16 inslag)
	2 inslag grått		
	1 inslag vitt, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
	*		
	* — * 7 gånger		
	1 inslag grått, 1 inslag vitt	8 ggr	(tot. 16 inslag)
Bård:	2 inslag grått		
	1 inslag svart, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
	1 inslag grått, 1 inslag svart	8 ggr	(tot. 16 inslag)
Kant:	2 inslag grått		
	1 inslag vitt, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
	1 inslag grått, 1 inslag vitt	8 ggr	(tot. 16 inslag)

Väv två likadana våder så att rutorna i den senare våden upprepas i *omvänd ordning*. Då kommer mönstret att stämma. Lämna minst 20 cm av varpen ovävd mellan våderna för att bilda fransar.

Montering och fransar:

Sy ihop våderna. Fransarna bildas av inslag och varp och knyts inte.

Materialen i schalarna

Det vanligaste materialet i de äldre schalarna är ull. Bomulls- och lingarn förekommer också som varp med ullgarn som inslag. Vanligen använde man ullens naturliga färger, grått, svart och naturvitt. Ibland kompletterades väven med någon annan kulör, ofta olika toner av lila.

Fransarna

De äldsta beskrivna schalarna har oftast isydd frans. Garnet till fransarna är spunnet på olika sätt.

Schalen *Anna Kristina* har krullig frans. Det krulliga har åstadkommits genom att man spunnit två trådar åt olika håll och sedan tvinnat ihop dem. Vanligt spunnet entrådigt och tvåtrådigt ullgarn användes också för isydd frans. Fransen till schalen *Klara* och en del av de övriga schalarnas fransar utgörs av förlängt inslag i väven. Stödtrådar för fransen revas i samband med schalens ränning och bommas på samtidigt med den övriga ränningen. Stödtrådarna träds i skeden på ca 12 - 15 cm avstånd från den övriga varpen. Vid vävningen går man runt stödtrådarna med

Beskrivning av vanliga fransknytningar på schalar:

Fig. 1

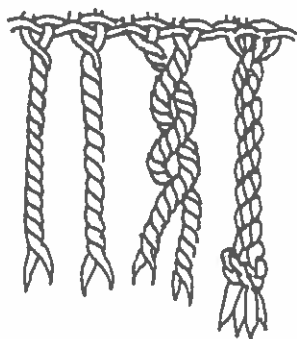

Fig. 2

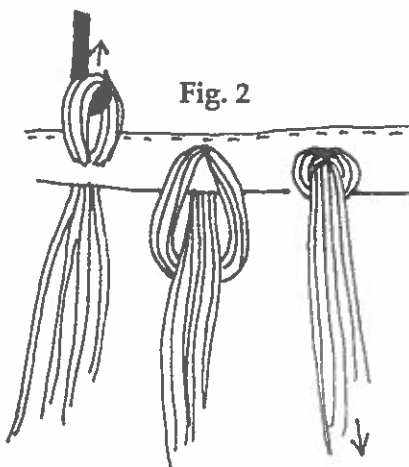

Fig. 3

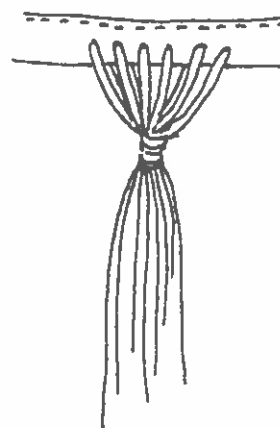

Fig. 5

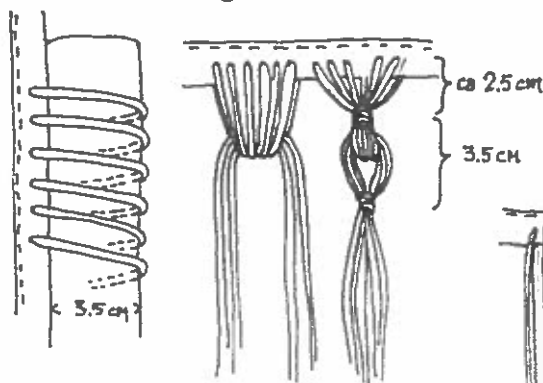

Fig. 4

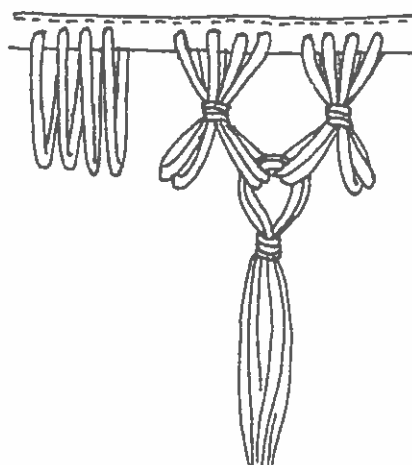
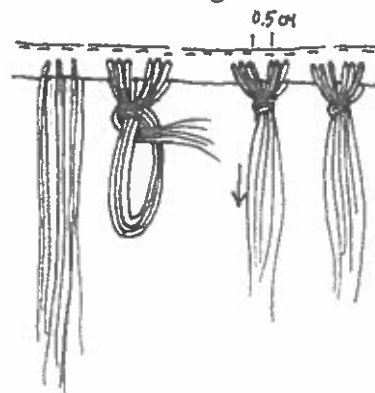

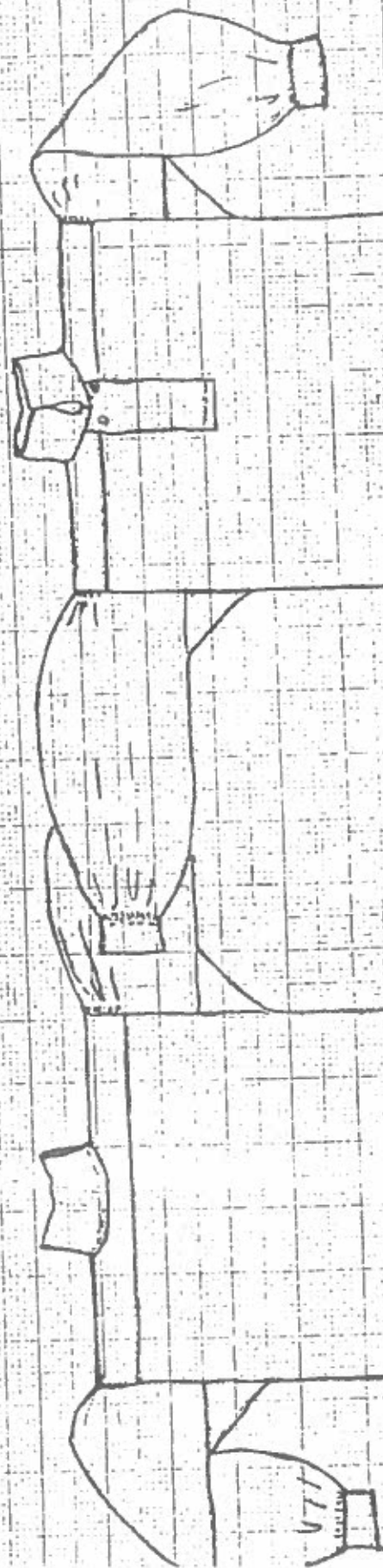
Fig. 6

Detta skjortmonster används till
alla mansdräkter på Åland.

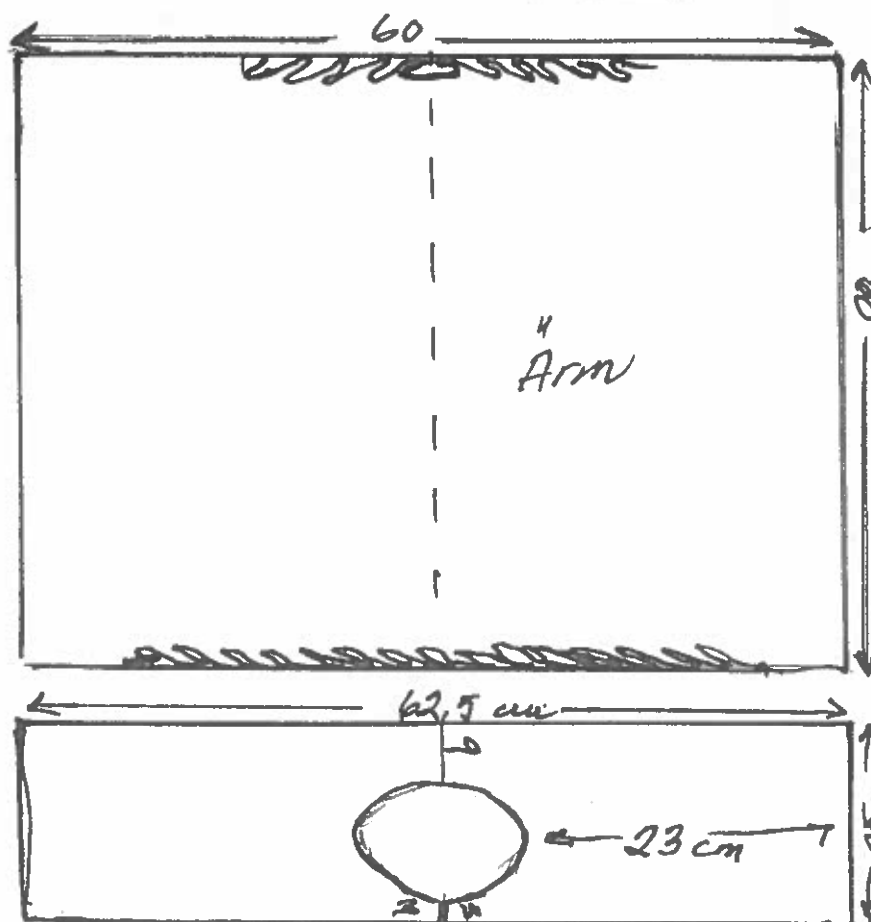
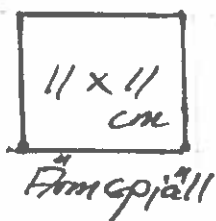
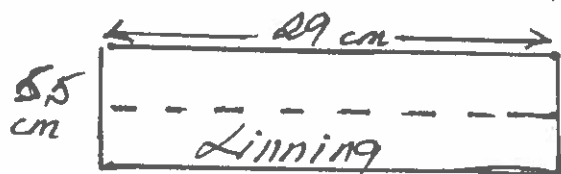
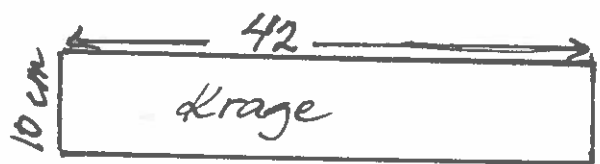
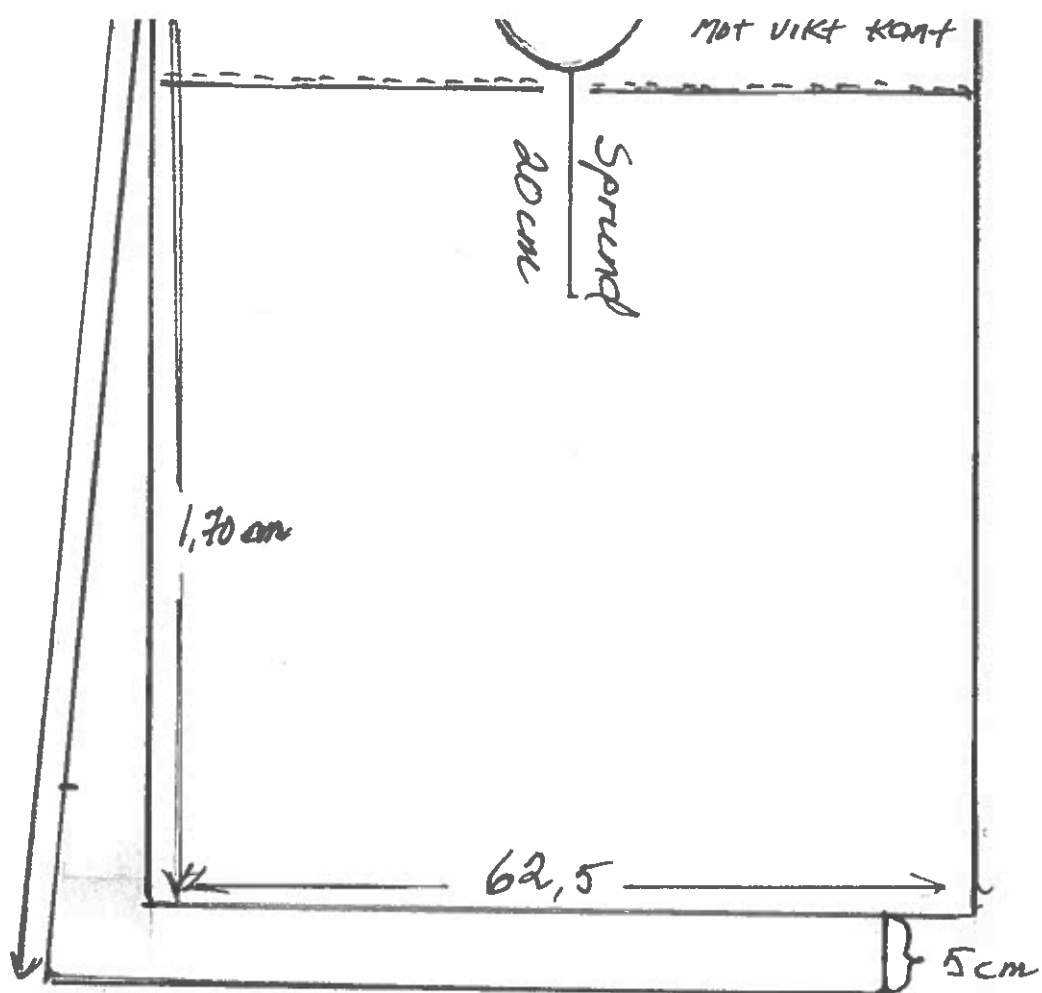
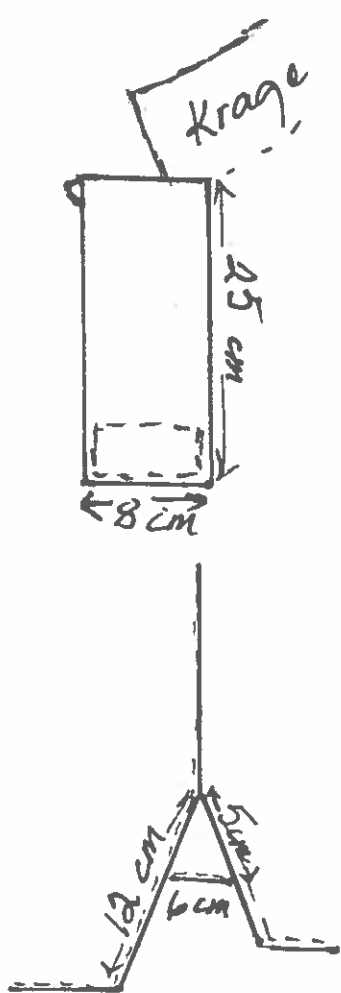
Bredgumsskjorta

Bredgum 1883

Skjorta: av vitt linne eller bomullstyg, sydd med nedvikt krage med vinkelräta hörn, axelstycke och ärmspjäll. Ärmen är vid axeln rynkad i 6—7 cm grupp samt rynkad runt om nedtill mot ärmlinningen som knäppes med en trådknapp.

Halsduk: en smalt viken, svart eller kulört sidenduk, knuten i rosett eller enkelt omtag med ändarna stuckna under

OK påsydd

MANSSKJORTA

MANS SKJORTA

Mönsterstorlek på tillskärningsplan

$$\text{Storlek 52 } \frac{\text{Bröstvidd} + 20}{2} = \frac{125}{2} = 62,5 \text{ cm}$$

$$\text{Egen storlek. } \frac{\text{Bröstvidd} + 20}{2}$$

Sömnad

Alla sömmar sys med 1/2 cm bred fällsöm. Alla delar klipps trådraka.

Ärmar: Veckgrupp med ett 3 cm brett utåtvänt motveck i mitten och 4 st. 1,5 cm breda veck åt var sida.

-5 cm bred linning, smålagda veck mot linningen, åt ett håll.

-"Sprundklaffen" 26 cm lång och 6 cm bred.

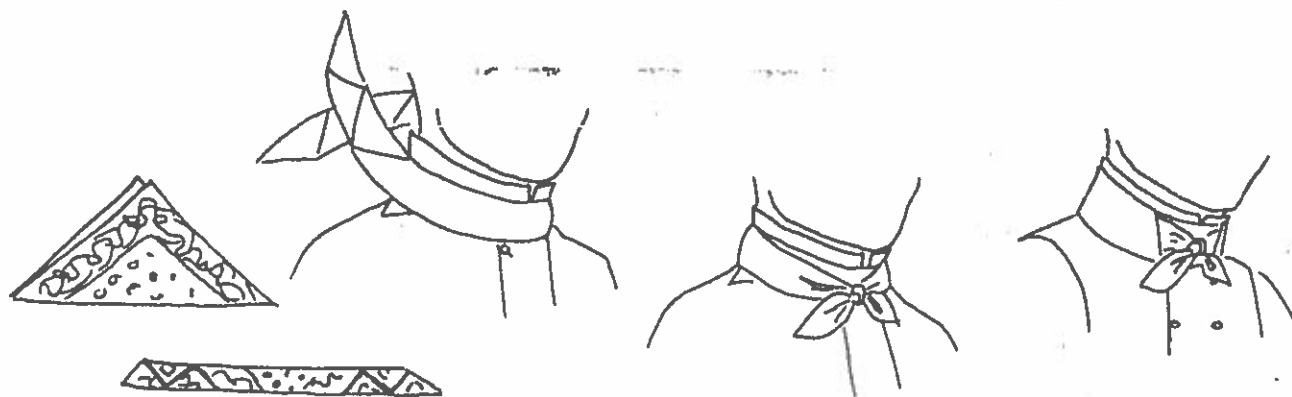
-Krage med rundade hörn.

I mansdräkten började halskläden användas omkring sekelskiftet 1800. De finaste halsklädena var av silke och i enklare sammanhang användes halskläden av kattun. Halsklädet är kvadratisk eller trekantigt. Det viks så att det blir avlångt och knyts utanpå kragen. Kragen kan bäras uppstående eller vikas ner över halsklädet. Kläden kallades ibland för näsduk, trots att de aldrig användes att snyta sig i.

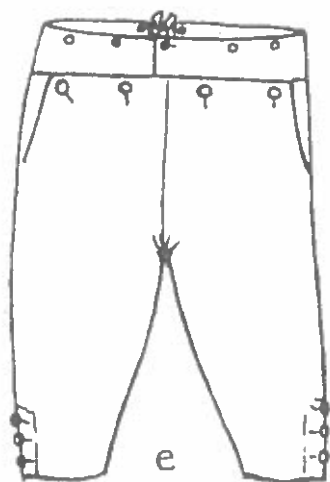
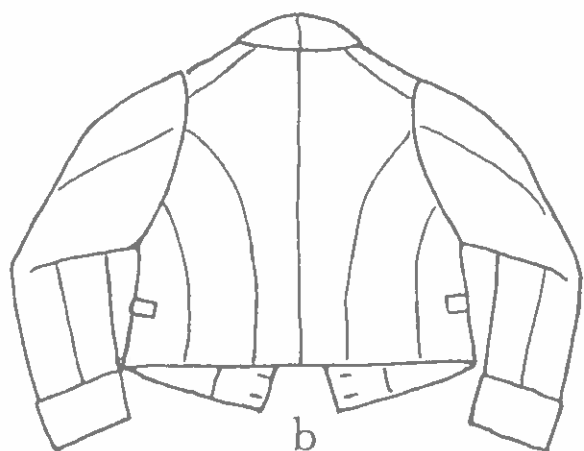
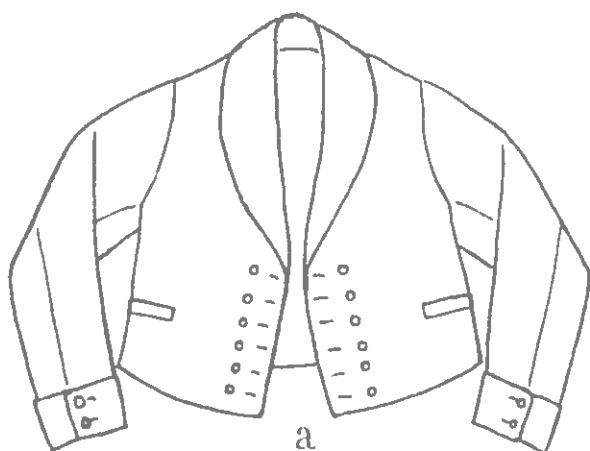
Halskläden av siden har ofta repad frans och behöver inte fällas. Halskläden av kattun var förr av ett tyg med avpassat tryck. Eftersom det numera är svårt att finna ett sådant tyg, kan det ersättas med ett tyg i metervara, som har samma färg och samma typ av tryck som originalet. Klädet fällas med en smal dubbel fäll 0,4 cm bred. Sy med fällstygn och använd gråbrun lintråd.

På senare tid har det spridits ett

bruk, att låta ett kattunskläde, kallat snusnäsduk, hänga ut ur byxluckan. Att göra så hade ansetts högst opassande förr och bör inte förekomma nu heller. Den som ville torka svetten ur pannan använde skjortärmarna och snöt sig gjorde man i fingrarna!

Vårdö Rock och byxa

Huvudbonad: en rund svart filthatt, svart skärmmössa med läderskärm, svart läderkaskett, stickad yllemössa.

Skjorta: av vitt linne eller bomullstyg, sydd med nedvikt krage med vinkelräta hörn, axelstycke och ärmspjäll. Ärmen är vid axeln rynkad i 6—7 cm grupp samt rynkad runt om nedtill mot ärmlinningen som knäpps med en trädknapp.

Halsduk: en smalt viken, svart eller kulört sidenduk, knuten i rosett eller enkelt omtag med ändarna stuckna under västen.

Rock: (tröja) av mörkblå vadmal, sydd med nedvikt krage som går långt ned och småningom avsmalnar, 6 par stora mässingsknappar i två lodräta rader och med två fickor med rakt skurna fick-klaffar. Ärmarna har breda uppslag med sprund och två små mässingsknappar, som knäpps genom uppslaget. Rocken har söm under armen, mittelsöm och svängda sidesömmar i ryggen, där den är slät utan skört eller knappar. Den är så lång att den går till höfterna, modell Saltvik.

Knäbyxor: av samma tyg som rocken, med en bred lucka intill sidorna, knäppt med 4 stora mässingsknappar, sneda ficköppningar under luckan. På utsidan av knäna ett sprund med 3 små mässingsknappar som kan knäppas och knälinning med mässings- eller silverspänne, modell Finström.

Byxorna kan även sys utan knälinning, mera åtsittande, med sprund och 3 mässingsknappar som knäpps, modell Jomala.

Strumpor: vita eller grå, med eller utan konststickning.

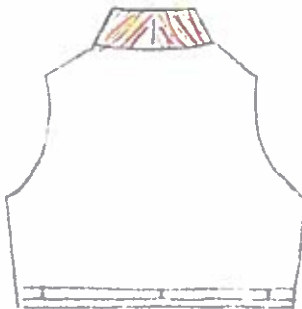
Skor: låga svarta med spänne och övervrusten uppstående plös.

Strumpeband: mönstervävda ylleband.

Vårdö Väst

e

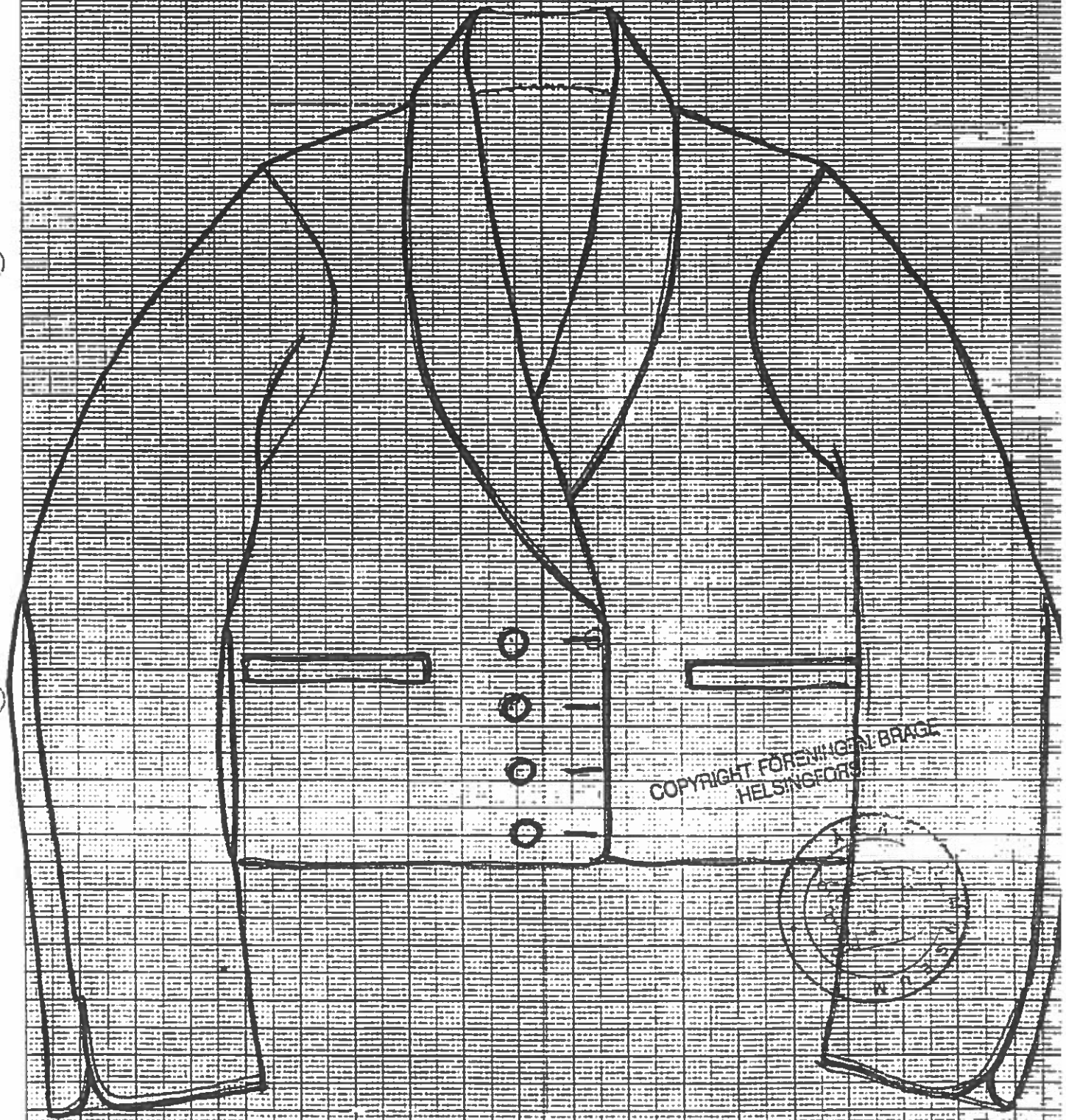

f

Väst: av ett osymmetriskt randat halvyllletyg, likt kvinnodräktens (randiga dräktens) kjoltyg, sytt med ränderna löpande i spetsig vinkel nedåt mot varandra (högst 15 graders lutning från mittelinjen) och med en 4 ½—5 cm hög uppstående krage med trubbvinkliga hörn framtill och med 6 små mässingsknappar i en rad. Översta knappen drygt 11 cm nedanom västens övre hörn, som är något sneddade. Knapphålen tränsas i blågrönt. Västen har två fickor med snett sydda fick-klaffar och med ränderna i vinkel mot det övriga mönstret. Ryggstycket av ljusbrunt bomullstyг, nedtill ett påstickat, c. 1 cm brett band, av samma tyг som förstärker fällen.

Kjoltyг o. mansvästtyг i nat. storlek

COPYRIGHT FÖRENINGEN I BRAGE
HELSINGFORS

INSTRUMENT K 5625

GRAND LACONCARE MUSEUM

1.4

32 cm

60 cm

60 cm

COPYRIGHT FOR MINER BRAGE
HELSINKI 1905

32 cm

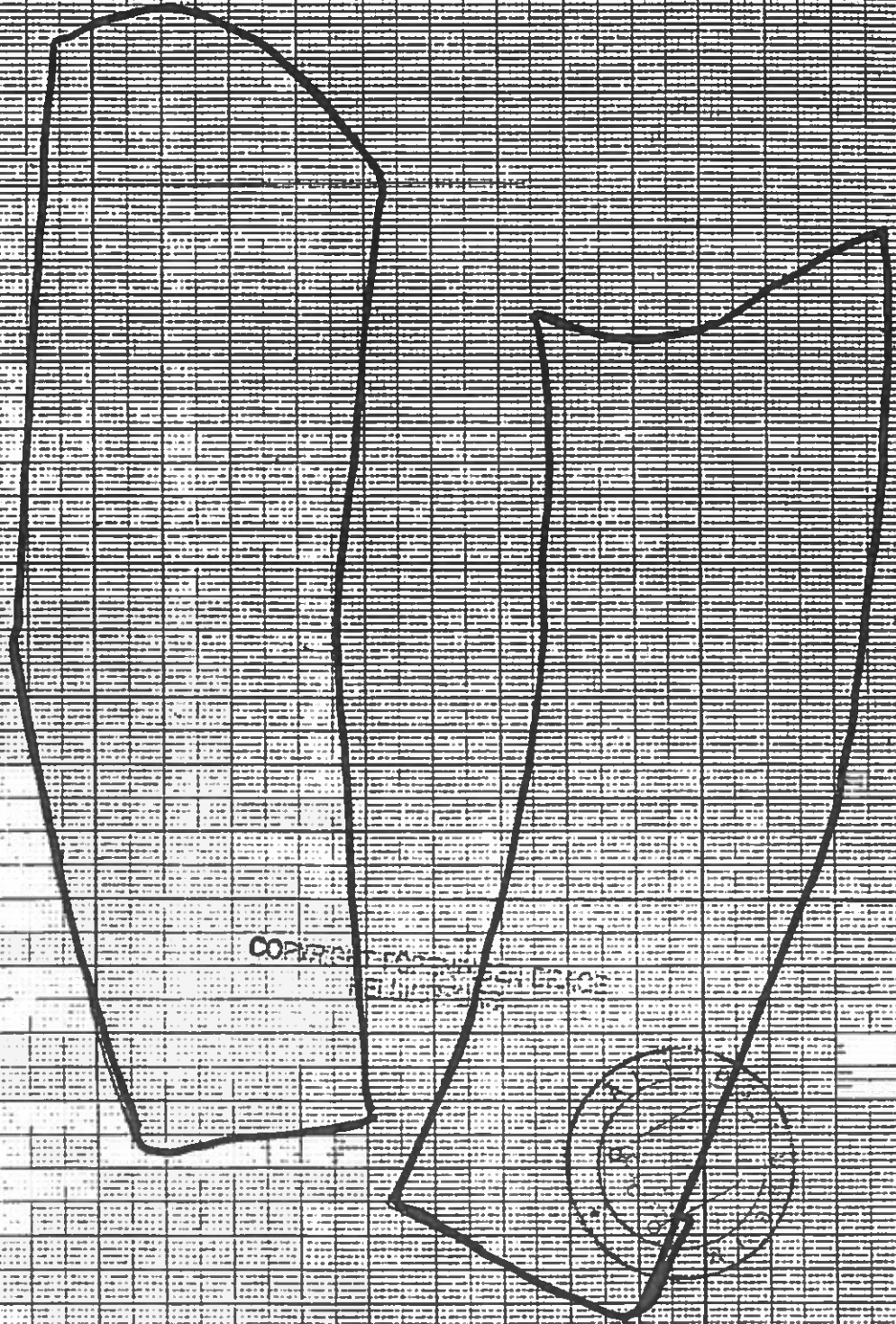

1.4

MARKT RÖJN K 5625 1-400

PLAND LANDSKAPSKART

1:1

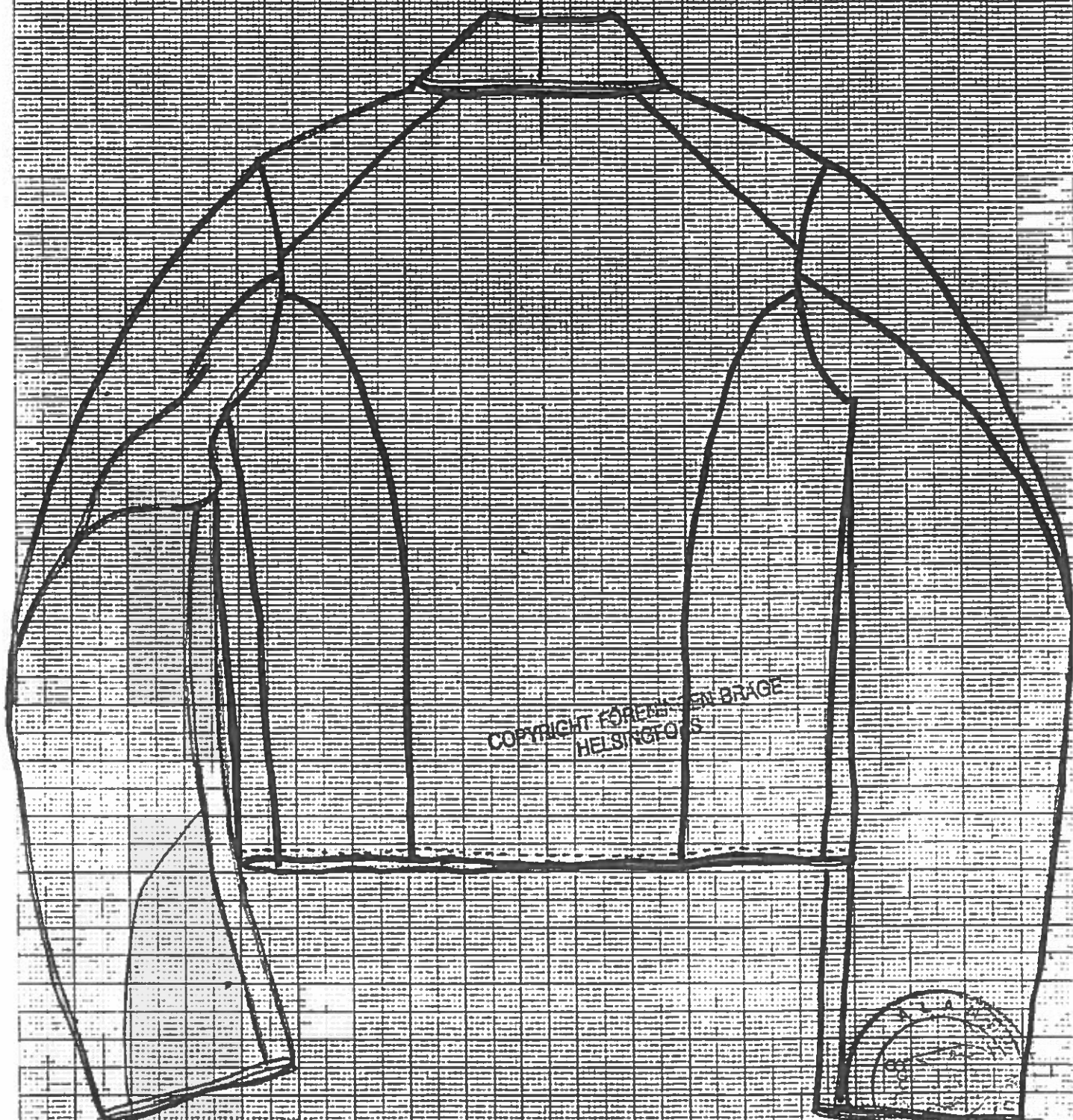

COPYRIGHT FÖRENINGEN BRAGE

MAASTROJA K 56.25 A LAINO

ALANOS LAND COOPERATIVE

124

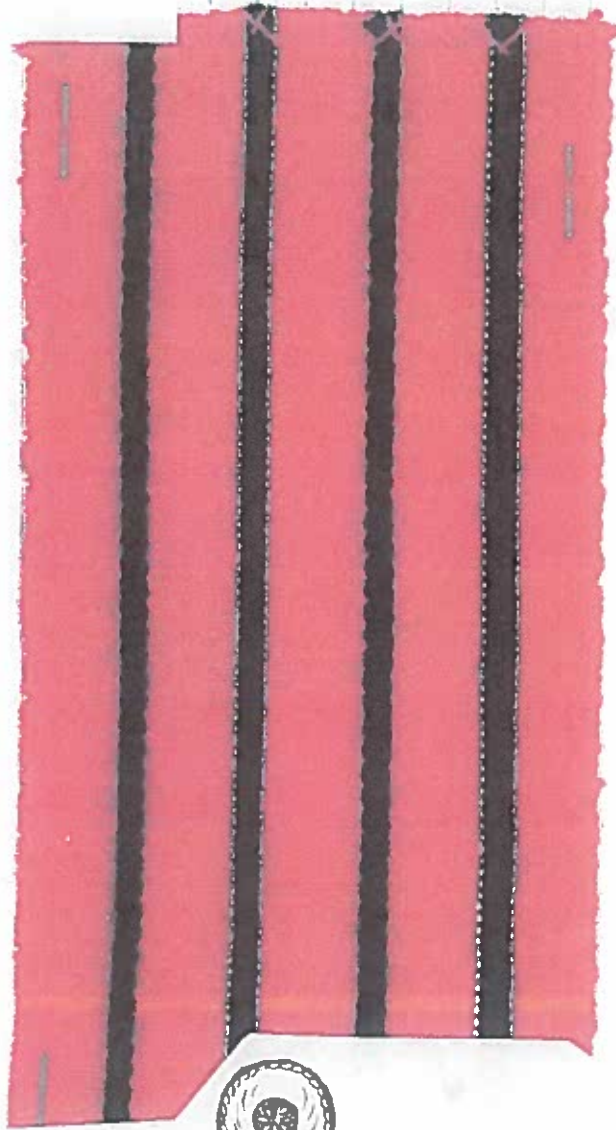

COPYRIGHT FORBES & BRAGE
HELSINGBORG

Typiskt Tjäl pärlor men nämligen
i Vårdö, nämnt om Sjöa Nord 1993.

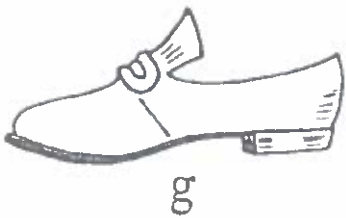
Vårdö Väst

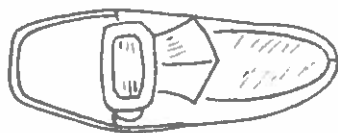
c

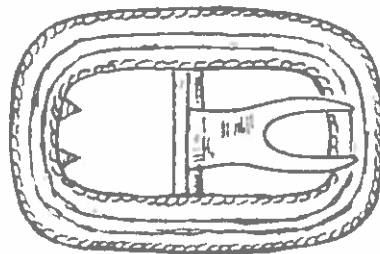
e

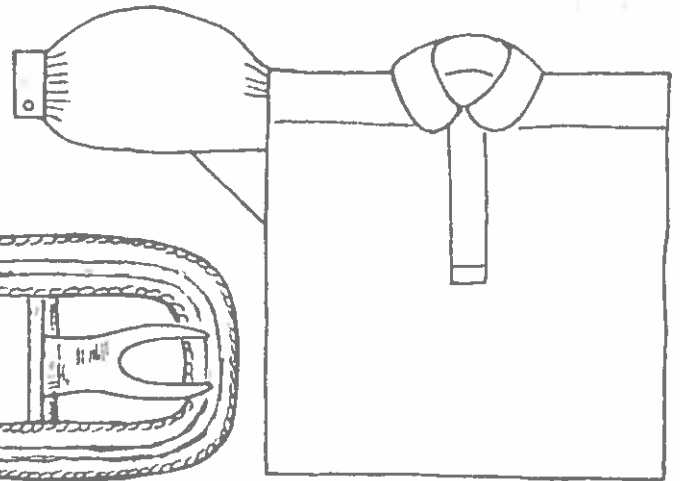
ba

f

i

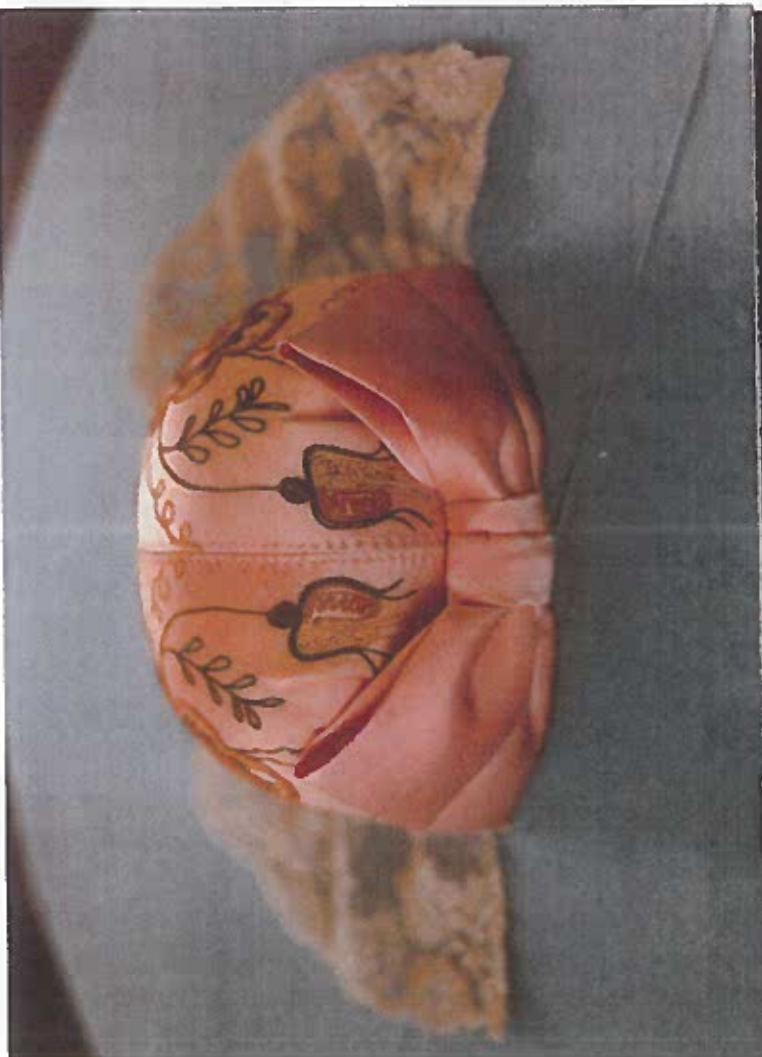

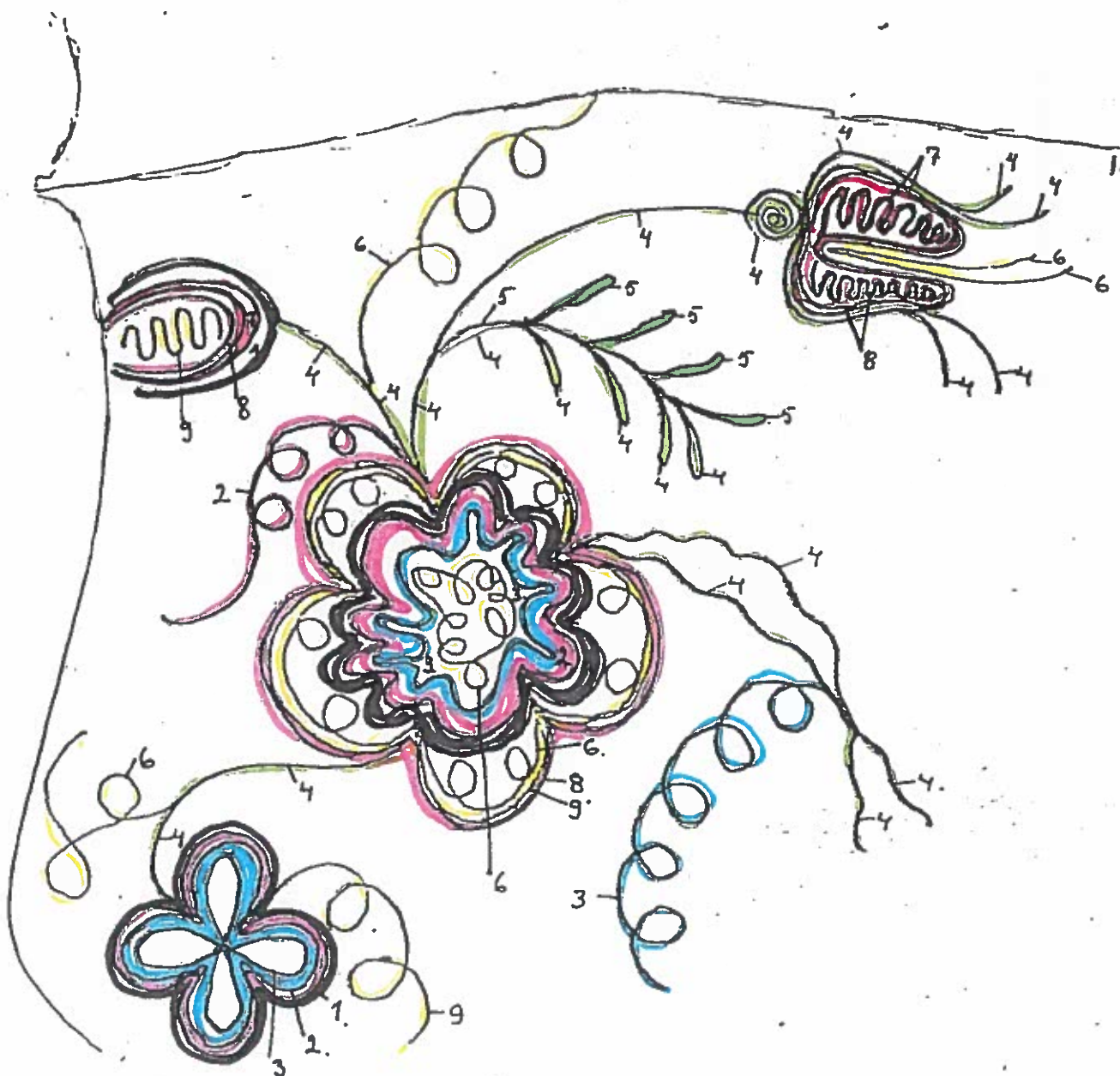
h

FÄRGER TILL BINDMÖSSAN
TÖFTÖ, VÄRDÖ
EFTER PÄRLG. KARTA

KEDJESÖM / TAMBURSÖM

1. 518 BLÅ
2. 519 BLÅ (LJUSARE)
3. 726 GUL
4. 326 RÖD
5. 310 SVART
6. 776 ROSA

BINDMÖSSA FRÅN VÅRDÖ

Broderi på ~~blekgul~~ ^{rosa m. blått} eller vit botten. Har tillhört Anna Greta Johansdotter, f. 1813 på Östergårds, Simskäla, Vårdö. Gift till Norrgårds i Vargata. Hennes sondotter Irene Eriksson, f. 1885, d. 1975 använde som barn fyra av farmors gamla "mösstycken", som hon hittat på vinden, till vaggor & dockorna. Nuvarande ägare: Lisa Urvas, Helsingfors. ^{Therese Eriksson} Anna-Greta var hennes moster. ^{ur Urvas} Erhållen till museet genom sonen Anssi Urvas. Stycket ej ursprungligt. Mönstret uppritat av Enni Lindholm i januari 1978.

1. ARGER 114 BINDMOSSAN

SIMSKÄLA, VÄRDÖ

EFTER ^{HÄR} PÄRLG. KARTA

LEVER 11

1. 310 SVART
2. 315 LILA
3. 598 LUSTURKOS
4. 3051 GRÖN
5. 993 GRÖNTURKOS
6. 746 VIT (GUL)
7. 350 RÖD
8. 754 ROSA
9. 3078 LJUSGUL

BORDEFAUGS 11. 353

MOSSGRÖN 10

ÅLANDS MUSEUM
A-M R 11.9-79

VÅRDÖ

RÖD NR 347

Bindmossa från Vårdö

Har troligen tillhört ägarens farmor Ulrika Mattsdotter, född på

Simskäla, Vårdö 1813. Kan möjligen även ha tillhört farfaderns

andra fru, ^{den hette Ulrika och var från Lintors by.} Stycke har funnits, men är nu borta.

Mössan tillhör Elsie Engman, Töftö, Vårdö.

Mönstret utritat av museivakt/sömmerska Enni Lindholm, Brännbolstad,

Sund. januari 1978.

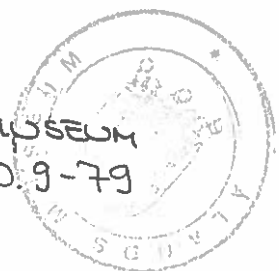

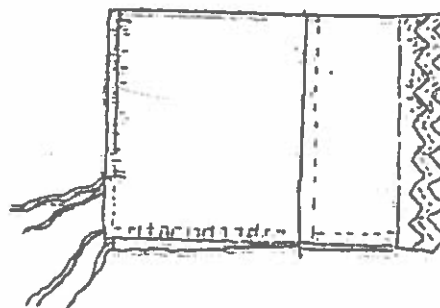
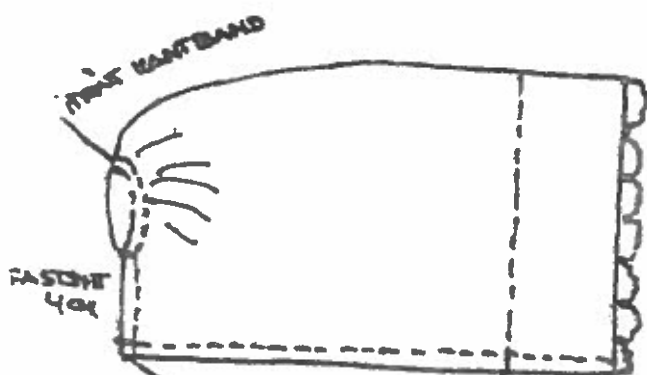
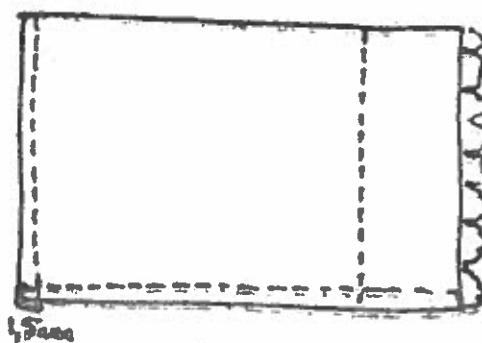
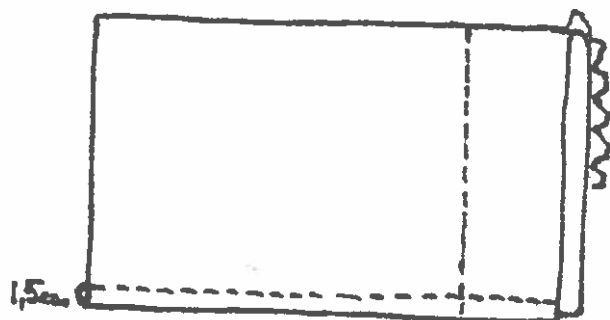
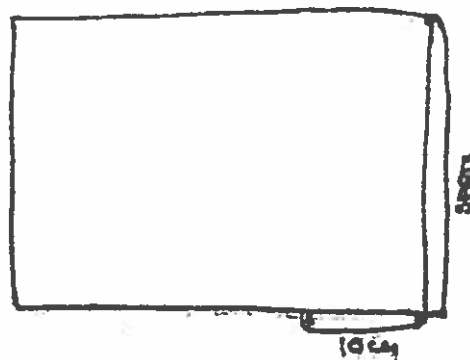
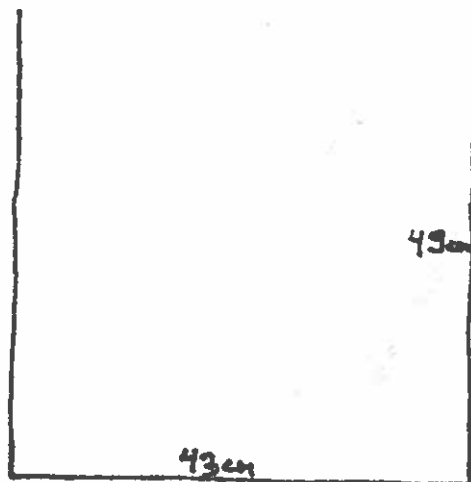
FÄRGER TILL BINDMÖSSAN
TÖFTÖ, VÄRDÖ
EFTER PÄRLG. KARTA

KEDJESÖM / TAMBURSÖM

1. 518 BLÅ
2. 519 BLÅ (LJUSARE)
3. 726 GUL
4. 326 RÖD
5. 310 SVART
6. 776 ROSA

ÅLANDS MUSEUM
A-MR 10.9-79

FRÅN KANTBAND
FRÅN BAKA HÅLL
EN KLAPP I MITTEN

FÄLLA PÅ MEDRÄKNADE

SÖMNADSBESKRIVNING

MATERIAL

30 × 6cm blekt linne?, tuskraft, täthet ca 25-25 tr/cm

70 × 14cm finmaskig bomullstyll.

Lintråd 60/2 till sömnad.

Bomullsgarn 20/2 till tyllträdnings.

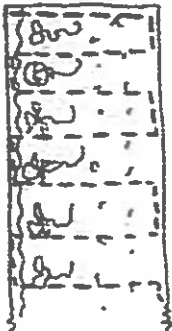
BEREDNING

Allt material skall krympas före sömnaden.
Tyllen bör trädas före krympning, då det är lättare att träda i styvare material. Beräkna krympmån.

STORLEKSANPASSNING Detta stycke är stort och passar till en liten mössa. Storleken anpassas vid sömnaden.

TILLKLIPPNING Ovanstående material är beräknat utan sömsmån och krympmån.
Beräkna 0,3cm sömsmån på linnedelens svängda sida, ingen sömsmån på den raka delen.
Beräkna 1cm runt tyllremsan.

TYLLTRÄDNING

MönsteröverförningTrädning

Träckla fast tyllen på mönsterpapperet, enligt skissen

Eller

Rita av mönstret på ett glansigt, styvt tyg i mellanljus färg (ex rosa taft) med smal vattenfast spritpenna.

Träckla fast tyllen på detta, enligt skissen.

Förflytta sedan mönsterpapperet så att mönstret blir spegelvänt från mitten.

Trädningen är utförd i varje hål och följer halraderna.

Någon fästning av tråden finns inte, ibland ligger trädningen omlott 1-3 hål.

Träd med tapisserinål och enkel tråd.

Träd efter de avritade konturerna enligt följande:

Åland Jomala	STYCKE till bindmössa Tyllträdning Privat ägo	Blad 2(4) Skala 1:1
-----------------	---	----------------------------

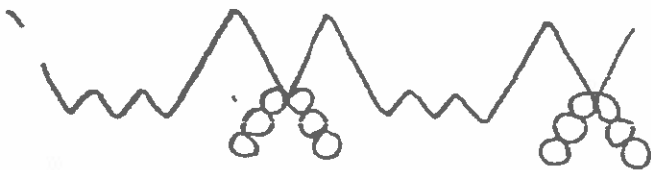
TRÄDNINGARNA SKALL FÖLJA HÅLRADERNA I TYLLEN

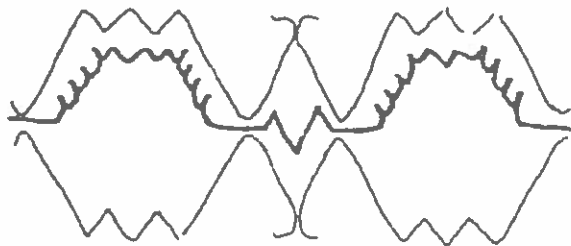
Träd ett zick-zackmönster.
" _ på det förra.

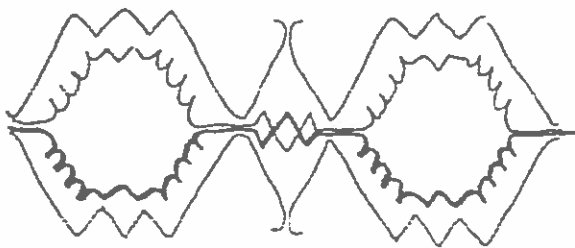
Träd först en sammanhängande trädning
från figur till figur. Cirklarna trädas
enligt A B C.

Träd sedan andra sidan likadant.

Mönstret inuti figurerna trädas på
samma sätt som ovan.
Obs mönstret i romben.

Blommorna inuti figurerna trädas som
8:or.

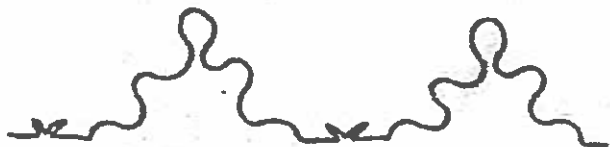

Stjärnor ovanför varje figur och i varje
cirkelfigur utom de fyra i mitten.

TRÄDNINGARNA SKALL FÖLJA HÅLRADERNA I TYLLÉN

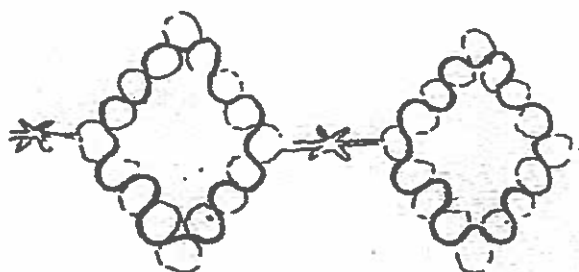
Två raka rader med zick-zack emellan.

Träd först en sammanhängande trädning från figur till figur.

Träd sedan den andra sidan likadant.

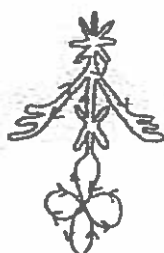

Träd slutligen en tråd i varje figur. Det har nu bildats 5 cirkelar på varje sida av romben. Originalet har hål i varje cirkel, bortklippt eller bortnött tyll.

4 blommor på mitten och en i var sida trädes endast med konturtrådar.

De övriga blommorna mellan romberna, skall ha fyllda kronblad. Det bildas ett hål i mitten på var blomma.

Dessa blommor trädes med en sammanhängande trädning, enligt pilarna. Originalet har hål i vart kronblad

En trädning i varje romb.

Åland Jomala	STYCKE till DINOMOSA Tyllträdning Privat ägo	Blad 3(4) Skala 1:1
-----------------	--	------------------------

Då jag bedömer detta stycke som eventuellt omsytt och tvättat, föreslår jag att stycket sys och pressas som ett annat tyllträtt stycke från Jomala.

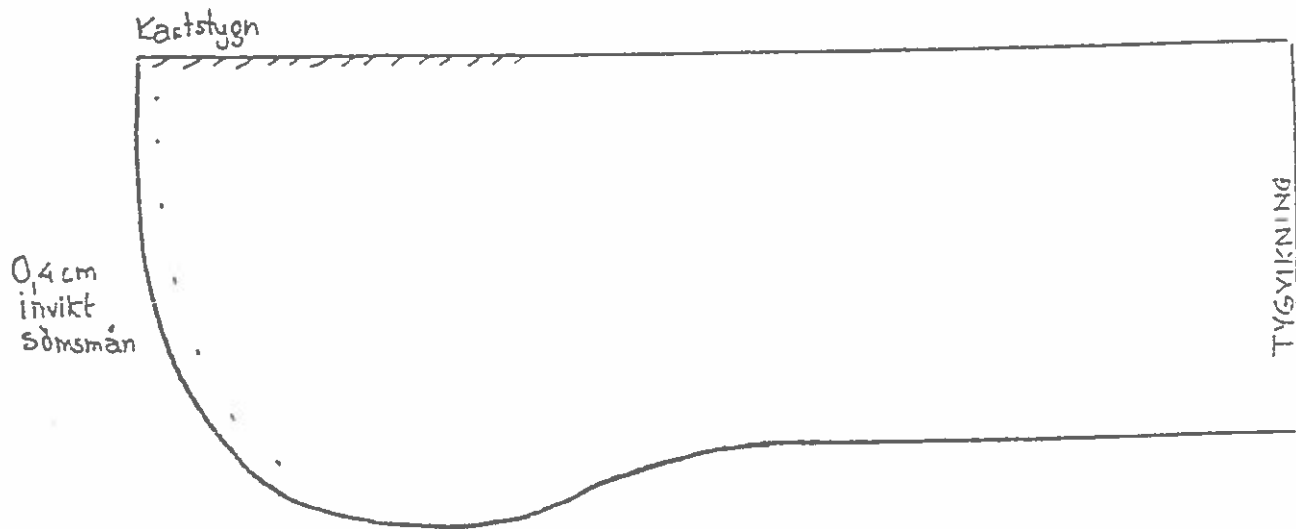
SÖNNAD

Linnedelen

Vik in 0,4cm på den svängda delen.

Sy ned sömsmånen med förstyg, 1 stygn/cm. Sy så att stygnen syns 0,1cm på rätsidan.

Sy kaststygn, 3 stygn/cm, på den raka delen.

Spetsdelen

Klipp bort tyllen 0,4cm från den raka trädningen. och beräkna sömsmånen på kortsidorna till 0,4cm.

Gör en rullfäll och sy ned fällarna med 6 kaststygn/cm.

Gör en rullfäll på den andra långsidan.

Hopsyning av linne+spets

Mät ut mitten på linne- och tyllremsan.

Lägg linne och tyll rätta mot rätta och vikningarna kant i kant.

Nåla slätt från mitten och åt vardera håll.

Rynka tyllen mot linnets svängda del. De sista 2cm skall vara släta.

Sy ihop linne och tyll med kaststygn, 4 stygn/cm.

Åland Jomala	STYCKE till bindmössa Tyllträdning Privat ägo	Blad 4(4)
-----------------	---	-----------

Stärkning

Koka potatismjöl och vatten till en tjockflytande konsistens.

Lägg ned hela stycket och låt det dra en stund.

Tag upp det och vrid ur det.

Stycket är blått.

Linned

Pressning

Stycket skall ligga tätt intill huvudet.

Pressning av stycken kan ske på många olika sätt.
Här följer ett:

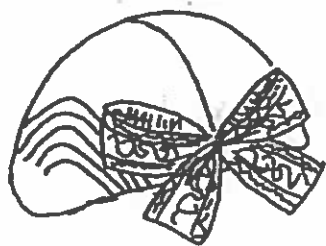
Veck

- Rita med vattenfast spritpenna av hela styckets form på ett papper där ritningen syns igenom (bakplåtspapper).
- Lägg papperet med det ritade nedåt på en strykbräda.
- Mät ut mitten på stycket. Forma snibben framtill på tyllen mellan fingrarna.
- Lägg stycket på papperet och nåla fast det slätt efter konturerna. Lägg veck i linneremsan och nåla fast. Se efter så att inte ritningen löses upp av det våta stycket.
- Låt stycket halvtorka.
- Pressa stycket platt med strykjärn, svag värme. Låt stycket svalna och tag loss det.
- Forma sedan stycket så det passar Ditt huvud. Fukta stycket i ytterkanten och pressa det så det får en kupig form. Pressa på en presskudde eller vanlig kudde. Prova ofta så det passar. Lägg små veck i framkanten och lägg om vecken i linneremsan om det behövs.

Veck

Veck

- Baktill har dessa mössor ofta en rosett fastnålad. Rosetten är av ett mönstervävt band som har samma bottenfärg som mössan och mönstrefärgerna överensstämmer med broderiet eller mönstrefärgerna på mössan.

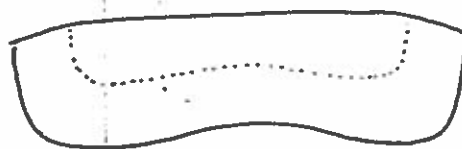

Stycke till bindmössor

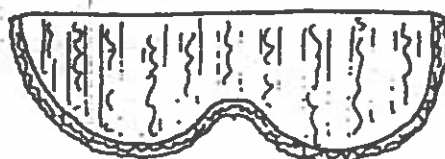
Formen på ett stycke varierar med mössans utseende. Stycket kan vara formskuret, men det är vanligare att det består av en rak spetsdel och en formad linnedel vilka sys ihop och sedan formpressas.

Linnedelen är oftast i linne- eller bomullsbatist. Spetsdelen kan vara i spets, trådd tyll, voile eller linong eller i kombinationer av dessa.

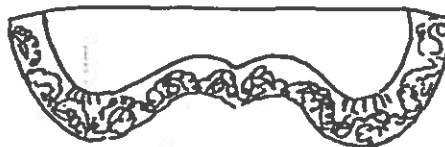
- Bered tygerna och spetsarna enligt avsnittet *Tygbehandling*.
- *Storleksanpassning* av stycket kan vara nödvändig eftersom stycket skall passa mössans form och huvudets storlek. Linnedelens svängda del skall ha samma tillskärning som mössans svängda form. Denna del syns inte under mössan. Spetsdelens längd varierar med huvudets omkrets. Läng-

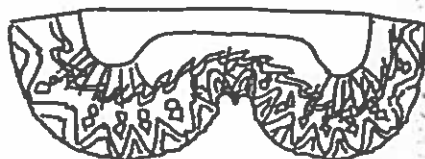
Stycke för sorg

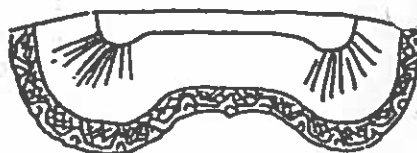
Formskuret stycke

Stycke av spets till stor mössa.

Tyllträtt stycke till liten mössa.

Stycke av lunt tyg och spets till mycket liten mössa.

den kan vara 60–80 cm. Spetsdelens bredd är 5–15 cm beroende av mössans storlek. Är mössan liten måste spetsdelen vara bred och om mössan är stor blir spetsdelen smal.

- Vid tillklippningen beräknas 0,5 cm sömsmån på den svängda sidan av linnedelen. I övrigt behövs ingen sömsmån.
- Om det finns en arbetsbeskrivning skall den följas. Finns det ingen kan följande anvisningar vara till hjälp. Här beskrivs bara ett av de sätt på vilket ett stycke kan sys.

Linnedelen

- Sy med kaststygn runt linnedelens raka sida.

- Vik in sömsmån på den svängda sidan och sy ned den med förstygn.

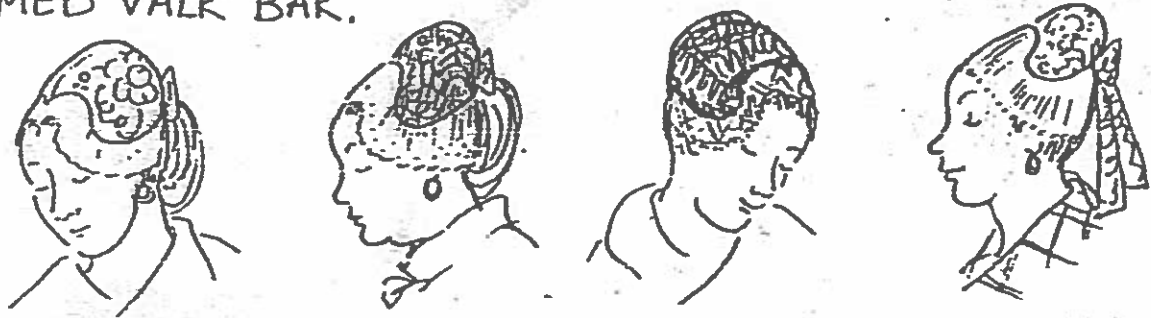

Spetsdelen

- Tyll broderas enligt anvisningarna i avsnittet om *Broderi*.
- Sy ihop spetsdelens olika spetsar eller tyger med kaststygn. På tyger viks först en mycket smal rullfäll.
- Gör samma smala fäll på kortsidorna och sy ned dem med fällstygn.

BINDMÖSSA, SI YCKE OCH HAR

BINDMÖSSAN BÄRS ALLTID MED HÅRET BORTSTRUKET FRÅN ANSIKTET, I KNUT UPPE PÅ HUVUDET ELLER IBLAND MED VALK BAK.

ATT SÄTTA PÅ SIG BINDMÖSSA I DAG.....

kan vara svårt med moderna frisyrer. Men det är viktigt att göra så gott det går för att få rätt stil på huvudbonaden.

HÄR ÄR NÅGRA FÖRSLAG:

Bra att ha vid håruppsättning: Gummiband, hårnålar, linblåsor, tejp, hårspray, eventuellt postisch, hattnålar (säkerhetsnålar)

ATT FÅ BORT HÅRET FRÅN ANSIKTET OCH UPP I KNUT.

KORT HÅR

Även på det kortaste hår kan man få en liten tofs på huvudet med gummiband.

Om håret är mycket kort, låt nack-, sid-, och pannhår vara.

Tejp är effektivt att fästa upp en litet längre lugg med.
Hårnålar eller tejp till litet längre sidohår

Gör likadant som med kort. NACKHÅRET
är det största problemet. Det ser tokigt ut med för mycket

hårnålar. Jobbar man
med att få upp det,
strätar håret åt alla håll
efter ett tag, trots
nålar och sprag.

Det kan vara lättare att
få upp håret snett i en
liten "svinrygg" ←
Det enklaste är att köpa
en liten POSTISCH →
och fästa den från nacken
och uppåt.

KNUT

Gör en fläta av blånor

Linda den runt tofsen till en knut. Fäst
noga med hårnålar från alla håll. Se till
att knuten får rätt vinkel.

Lägg på stycket (väl formpressat). Fäst det
eventuellt med hårnålar. Bara härfastet i
 pannan syns.

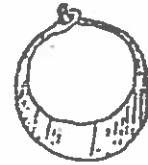
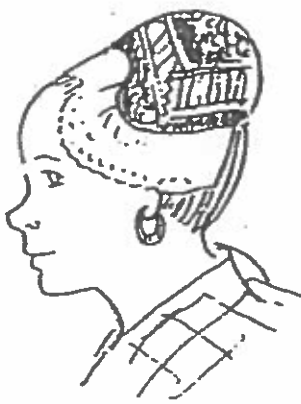

MÖSSAN

Trä på mössan. För
att tåla häftiga rörelser
måste man fästa den med
t.ex. hattnålar (knipsa av
knopparna) eller ut råtade
säkerhetsnålar.

Stick rakt framifrån och
bakifrån genom mössan in
i knuten. Eller bara baki-
från under ev. nackrosett.

Undvik moderna örhängen till
mössan. Ör-ringar av silver
var vanligt under stor del av
1800-talet, och passar till
många dräkter.

GLÖM INTE
HUVUDKLÄDET!
Man gick aldrig ut i
bara mössan, utan skydd.

JOBBIGT.....

MEN FINT.....

MAN KÄNSKE
SKULLE FÖRSÖKA.....

Knytes runt midjan med ett
smalt vävt band, 1 cm brett.

Färger till kjolsäcken (Mouline garn)

1. 310 Svart
2. 315 Lila
3. 598 Ljusturkos
4. 3051 Grön
5. 993 Grönturkos
6. 746 Vit (gul)
7. 350 Röd
8. 754 Rosa
9. 3078 Ljusgul
10. Mössgrön

Svart

Sadh-
29.3-92.

Värdö kjolsäck för båda dräkter, grönt-tyg till långgrandiga dräkten.
Mönster från bindmössa som tillhört Anna Greta Johansdotter på Östergårds
Simskäla.

Kjolsäck: av svart tyg med röda kan-
ter och broderier.

Strumpor: vita, röda eller gra.

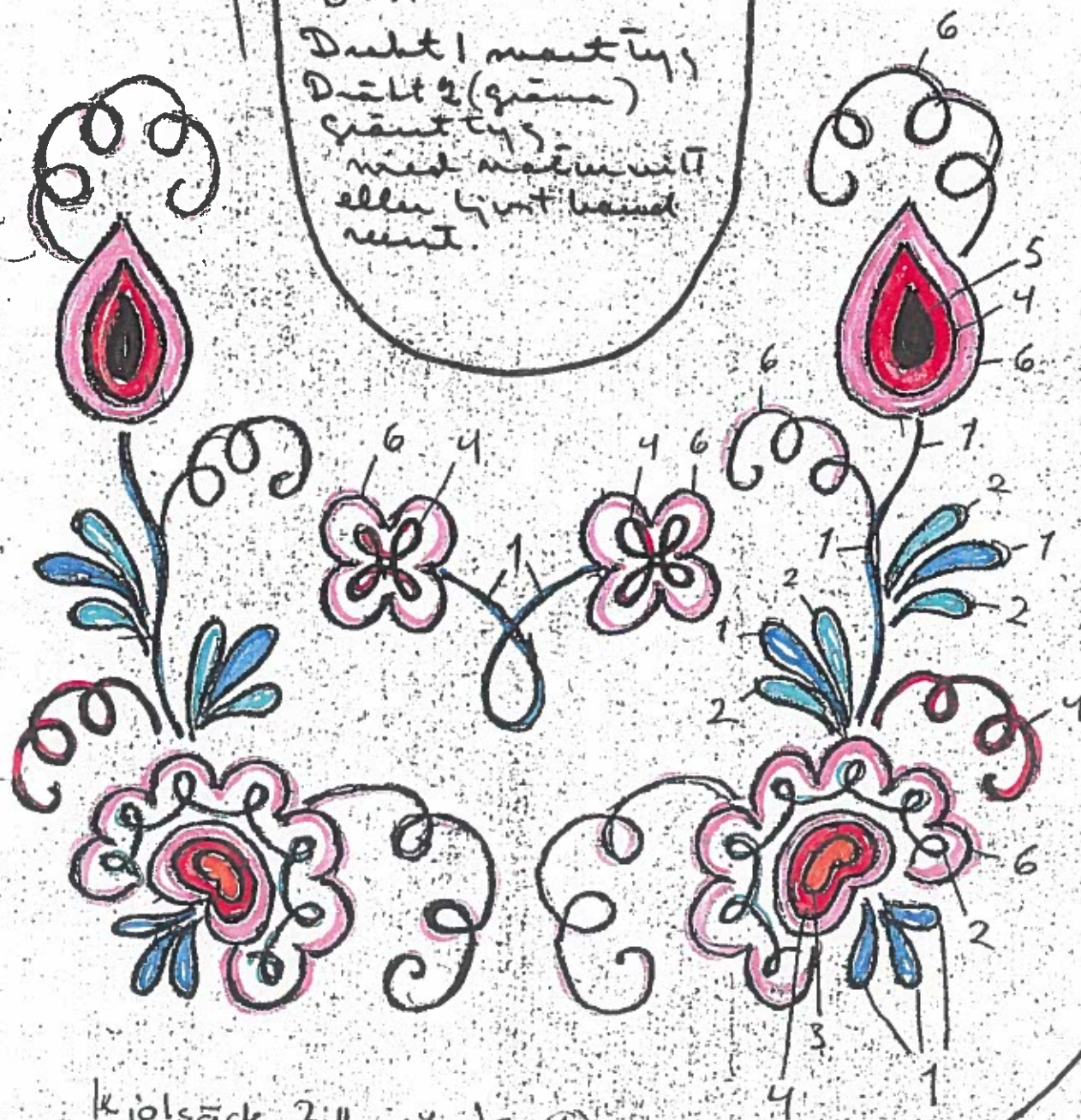

1. 518 Blå
2. 519 ljusare - "
3. 726 gul
4. 326 röd
5. 310 svart
6. 776 rosa

VÅRDÖ

Gadband
15.11-92.

Draht 1 mant ty,
Draht 2 (gröna)
grönt ty,
med natur vitt
eller ljus band
reint.

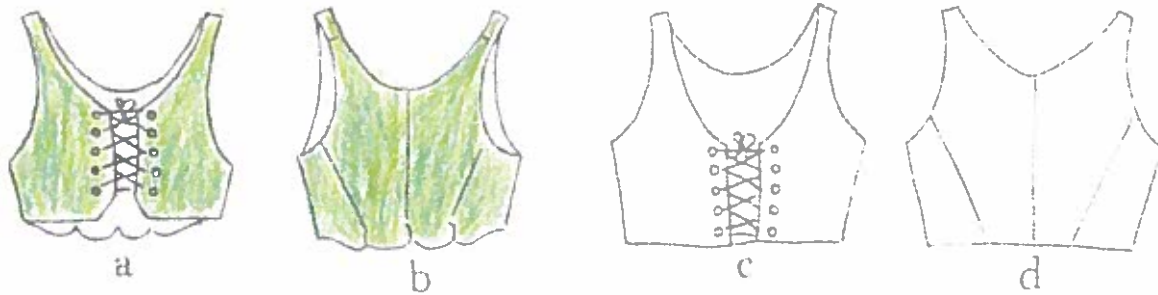
Kjolsäck till Vårdö ①

Utgående från bindmossa

ritat av Viking Sundberg 3.12.81

AVS 1981

Vårdö Livstykke

Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrotts uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

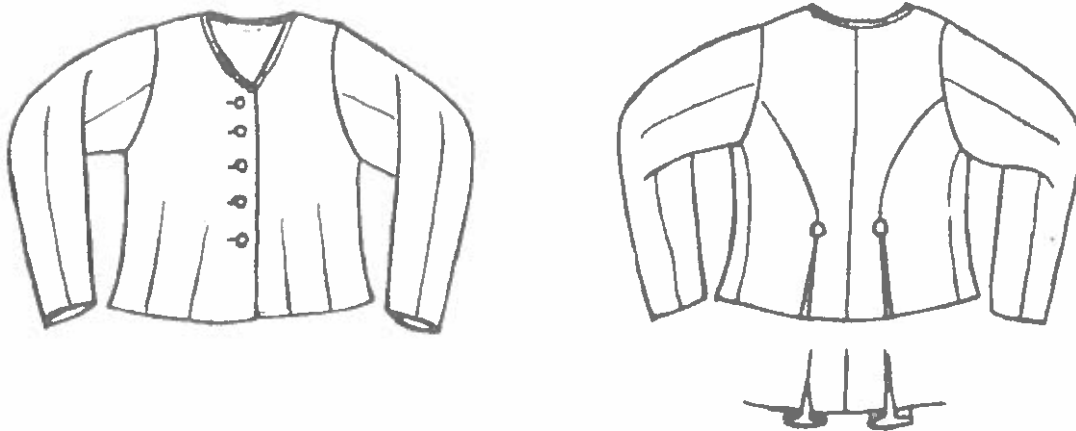
I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsföremålls framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

Mönster till livstykke och tröja kan vid behov erhållas mot avgift från hemslöjdssektionens arkiv i Ålands Marthadistrikts kansli på Jomala gård

tfn 19411 eller 0457 343 5511

Vårt arbete handlar om att bevara gammal kunskap men även att hålla hemslöjden levande med dagens förutsättningar

Vårdö Tröja

Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrotts uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

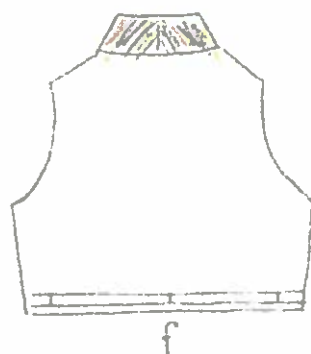
I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsmissiga framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

Mönster till livstykke och tröja kan vid behov erhållas mot avgift från hemslöjdssektionens arkiv i Ålands Marthadistrikts kansli på Jomala gård

tfn 19411 eller 0457 343 5511

Vårt arbete handlar om att bevara gammal kunskap men även att hålla hemslöjden levande med dagens förutsättningar

Vårdö Väst

Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrotts uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

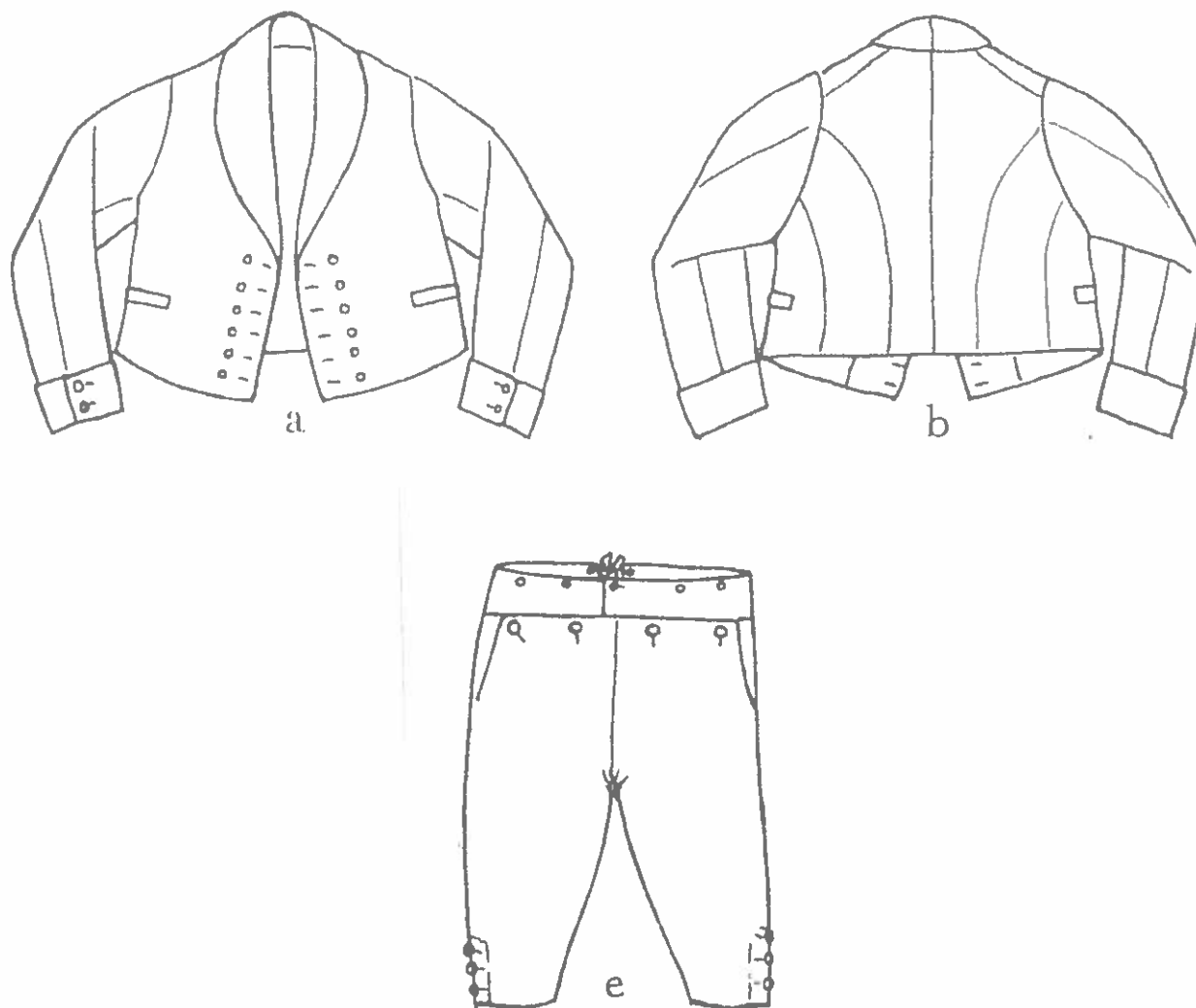
I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsföremålliga framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

Mönster till väst, byxor och rock kan vid behov erhållas mot avgift från hemslöjdssektionens arkiv i Ålands Marthadistrikts kansli på Jomala gård.

tfn 19411 eller 0457 343 55

Vårt arbete handlar om att bevara gammal kunskap men även att hålla hemslöjden levande med dagens förutsättningar

Vårdö Rock och byxa

Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrots uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsföremålliga framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

Mönster till väst, byxor och rock kan vid behov erhållas mot avgift från hemslöjdssektionens arkiv i Ålands Marthadistrikts kansli på Jomala gård.

Vårdö Förklädesband

Material: Yllegarn

Inslag: Bomullsgarn

Revnota:

4 beige ljus
5 brun mörk
5 ljus beige
1 brun mörk
1 ljus beige
1 brun mörk
1 ljus brun
1 brun mörk
1 ljus brun
1 mörk brun
5 ljus beige
5 mörk bruna
4 ljus beige
33 trådar

Ränningslängd 4-5 m
Färdigt band 3,5 m med tofsar.

mitten

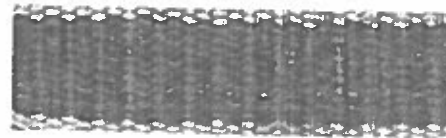

Förklädes- och

Vårdö Strumpeband

Ränning: Yllegran

Inslag: Bomullsgarn

strumpeband

Revnota:

1 beige

1 natur

1 beige

1 natur

1 beige

1 natur

1 brun x 5

1 röd

1 brun mitt

1 röd x 5

1 brun

1 natur

1 beige

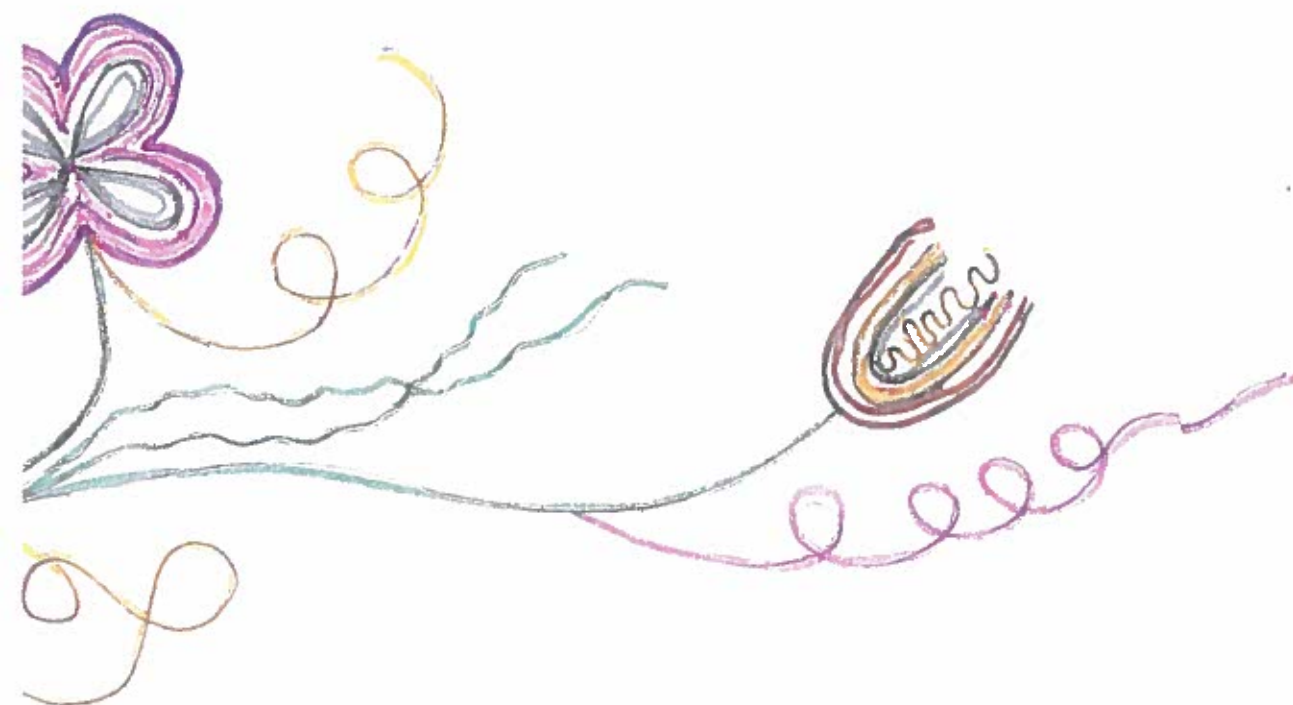
1 natur

1 beige

1 natur

1 beige

33 trådar

Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrotts uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsföremålliga framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

Mönster till livstykke och tröja kan vid behov erhållas mot avgift från hemslöjdssektionens arkiv i Ålands Marthadistrikts kansli på Jomala gård

tfn 19411 eller 0457 343 5511

Vårt arbete handlar om att bevara gammal kunskap men även att hålla hemslöjden levande med dagens förutsättningar

Vaidadul

TRÄCKNAFF

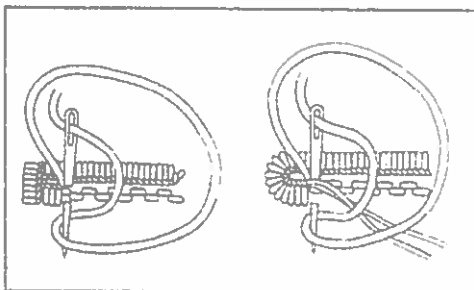

Drag tråden genom bivax före den viras runt pennan eller prylen.

Sy sedan langettstygn hårt runt ringen.

Spänn upp trådar inuti knappen och sy upp och ned mellan trådarna.

STICKAD LUVA , röd - blå.

Originalmössan stickad av handspunnet ullgarn.

Material: Två-trådigt ullgarn, rött och blått. Ca. 75 gr. av varje färg. (Satakieli från Helmi Vuorelma Oy.).

Stickor 2,50 m.m.

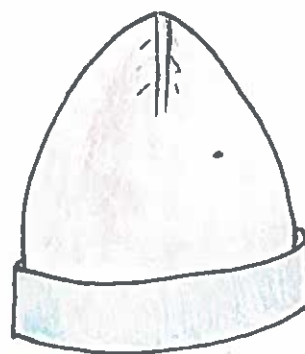
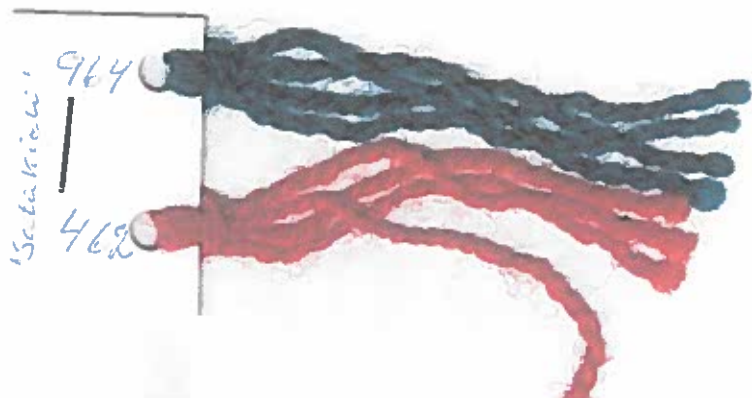
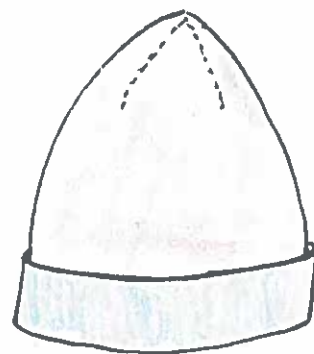
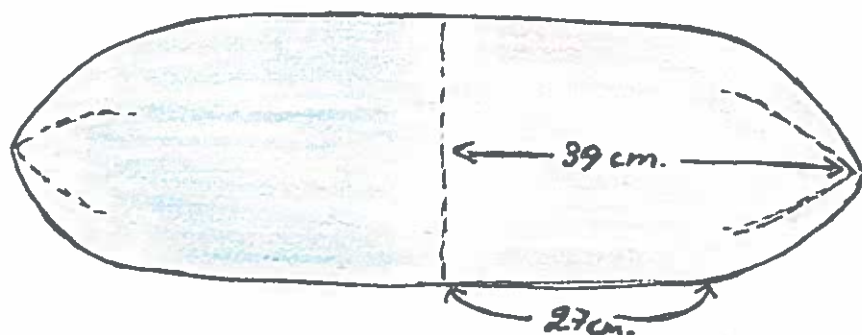
Mössans omkrets 55 - 56 cm.

Lägg upp 148 m. med rött garn. Sticka räta maskor på rundsticka tills mössan är 27 cm. Dela maskorna på 4 stickor. Fortsätt och sticka runt. Gör 8 hoptagningar på ett varv jämnt fördelade så att på varje sticka finns 2 hoptagningar. Mellan hoptagningsvarven stickas 6 v. slätstickning. Mössan skall få en rundad form upptill. Därför minskar man antalet varv utan hoptagningar mot avslutningen av mössan.

Hoptagningen kan även göras så att det bildas "band" på 4 ställen vid avrundningen.

Då röda sidan är färdig plockar man upp 148 maskor i uppläggningsvarvet med blått garn på rundstickan och stickar en likadan blå mössa åt andra hållet.

Då stickningen är färdig kan man pressa lätt på mössan. Den blå mössan förs in som foder i den röda och ett blått uppslag viks utåt på den röda sidan.

FINSTROM

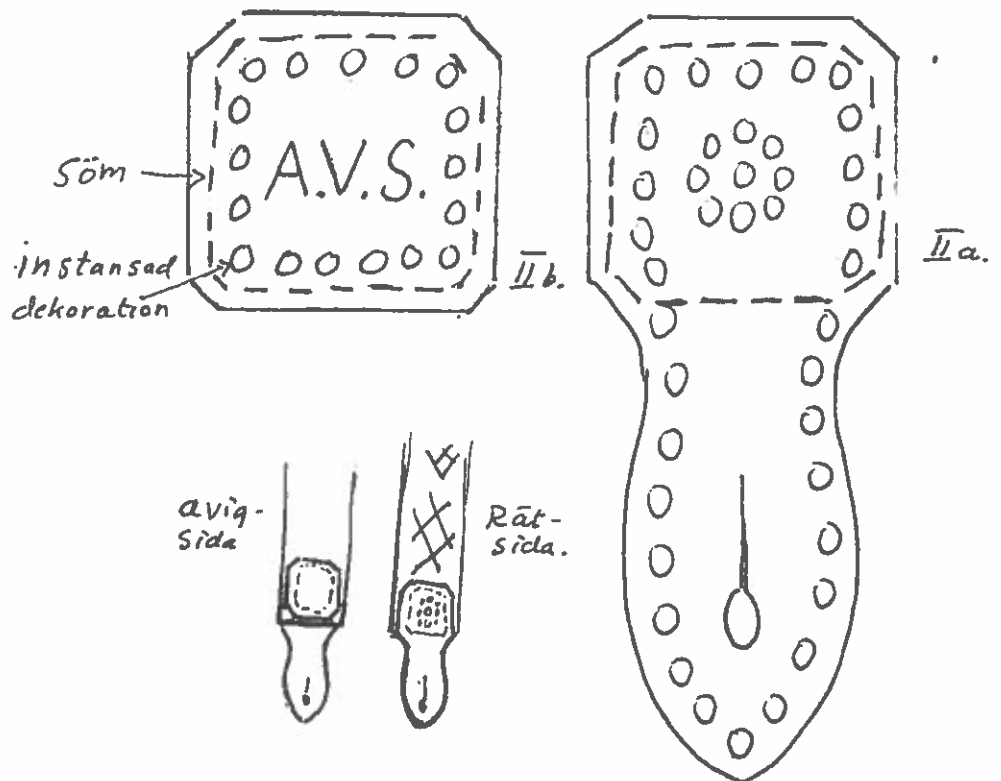
Knäppnings delar till hängslen

Delarna skärs
ut i naturfärgat
läder.

Del I. fästes i spännets
hake på undre sidan av
hängselbandet fram till.

Del II a. II b. sys ihop med hängsel-
bandet emellan. Sys med skomakersöm.

Del II a. på hängselbandets rätta sida.
Del. II b. på hängselbandets aviga sida.

Hängsel stopp i läder
ent. Viking Sundberg

Hängselstopp läder

Hängselspänne läder

N° 12 / 83

Hängsel läder 9/84

Dubbelt läder

N° 12 / 83

Hängsel
läder

9/84

Sömnad :

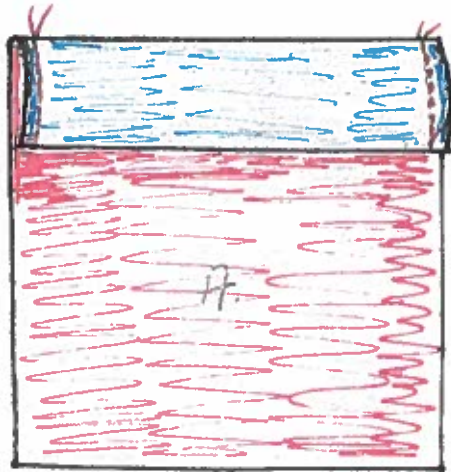

Bild 1 . Av del A vikes
En sömsmån på 3 cm.
Ändarna sys på maskin.

VÄSTFICKA :

Arbetsordning :

A. Förberedande arbeten ,

1. Fickans plats bestämmes.
2. Ficktyget tillklippes. (2 st)
 - a) det ena ficktyget A klippes
t.e.x 15 cm långt och 12 cm
brett. I denne dels övre kant
vikes 3 cm till fickans öppning.

- b) Det andra ficktyget B klippes
11 cm långt och 12 cm brett.
Ficktyget klippes i trådrak
riktning av tyget och av samma
tyg som plagget.

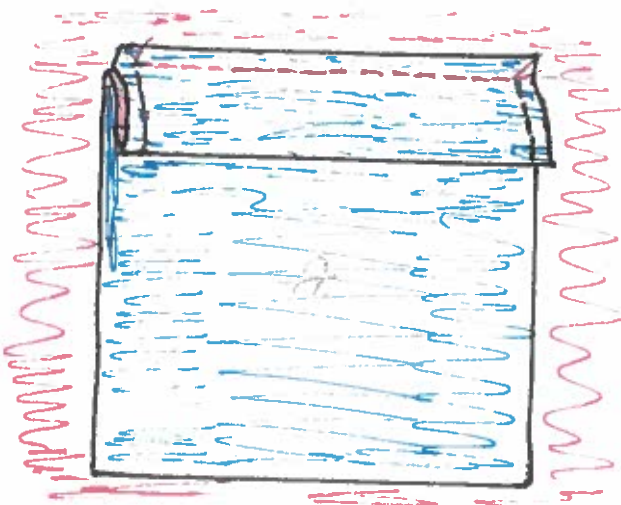

Bild 2. Ficköppningen
sys på sin plats.

B. Sömnad .

1. Fickans öppning förfärdigas.
Av ficktyget A vikes 3 cm
sålunda, att rättsidorna kom-
mer mot varandra .
Ändarna sys på maskin 0,5 cm
från kanten. Se bild 1.
0,5 cm sömsmån vid nedre
kanten lämnas osydd.

fortsätter...

Västficka (forts.)

2. Ficköppningen fästes på sin plats. Se bild 2.

3. Del B sys på sin plats .

a) del B tråklas som fortsättning på del A , sålunda att sömsmånerna kommer ca 0,5 cm på varandra. Se bild 3 .

b) del B sys på maskin , se bild 3.

Sömmen bör vara ett par mm kortare än motsvarande söm på del A .

Sömmarnas avstånd från varandra är ca 5 – 6 mm. Trådändarna fästes.

4. Fickans öppning uppklippes.

Man klipper upp tyget mellan maskinsömmarna . Ändarna klippes enligt bilden.

OBS. inte genom sömmarna .Se bild 4.

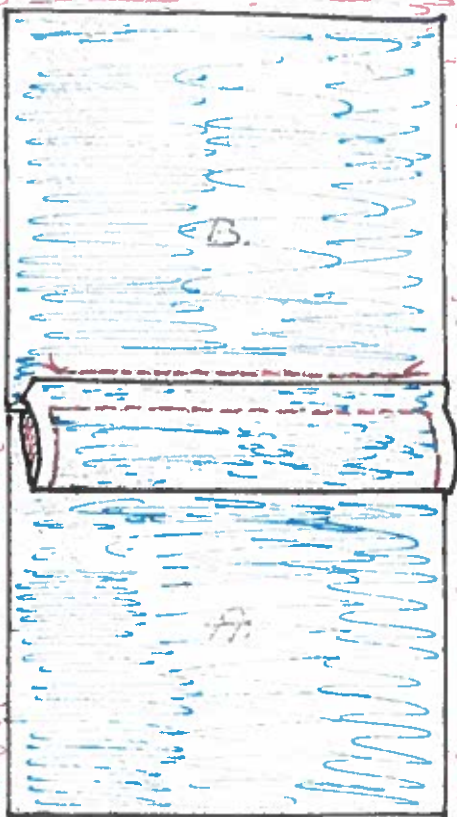

Bild 3. Del B sys på sin plats.

Bild 4. Ficköppningens maskinsömmar sedda från avig sida .
Öppning uppklippes.

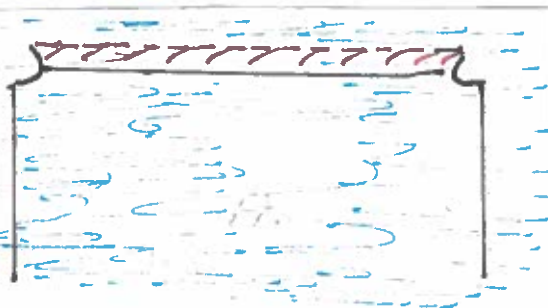

Bild 5.

Ficklocket vänt och del A förd till avig sida.
Observera iklippet del A:s sömsmån.

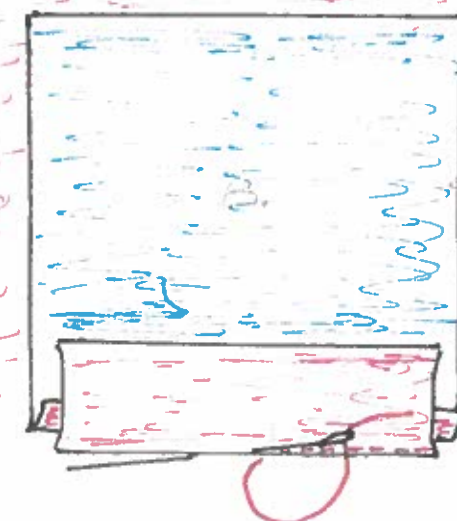

Bild 6.

Från rätsidan sys i ficklockets söm för- eller efterstygn , för att ficklockets bredd skall hållas jämn .

fortsätter...

Västficka (forts..)

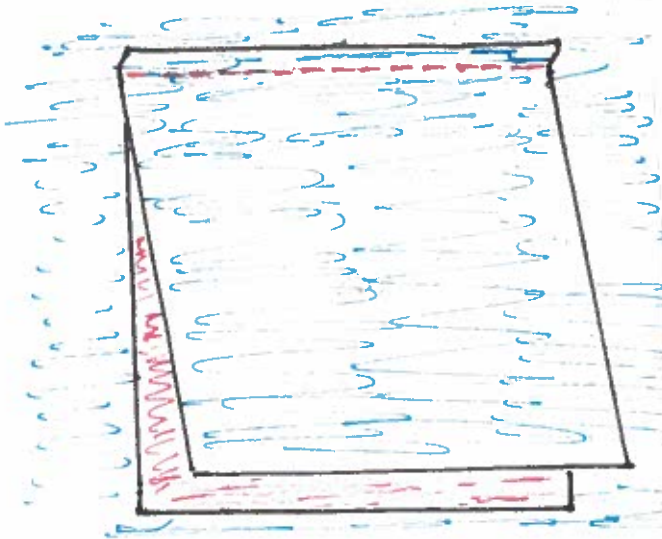

Bild 7. Del B föres genom ficköppningen till avig sida .

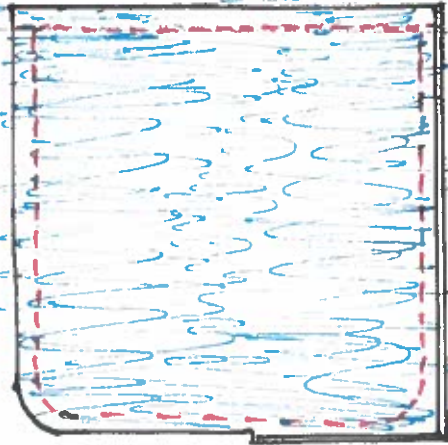
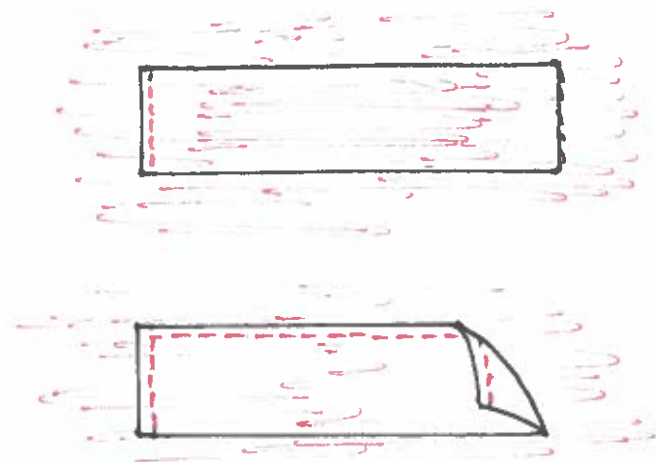

Bild 8. Sidor och botten sys på maskin.

5. Ficklocket vändes och del A föres samtidigt till avig sida. Se bild 5 . Sömsmånerna pressas utåt från ficköppningen.

Observera iklippet i del A:s sömsmån. Se bild 5.

6. Från rätsidan sys i ficklockets söm för – eller efterstygn , för att ficklockets bredd skall hållas jämnbredd. Se bild 6 .

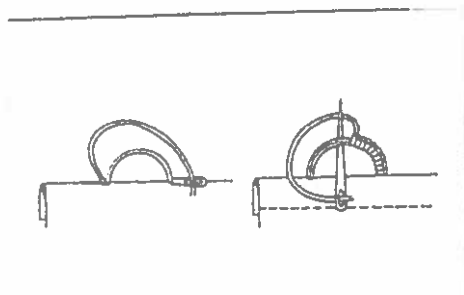
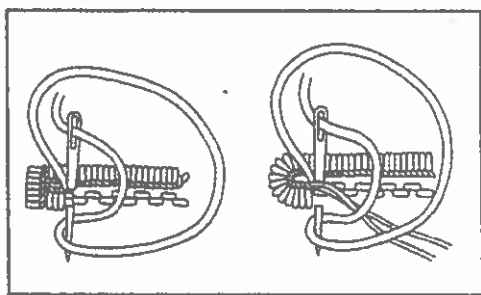
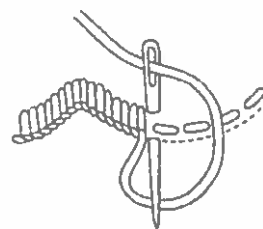
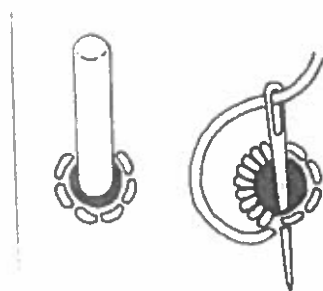
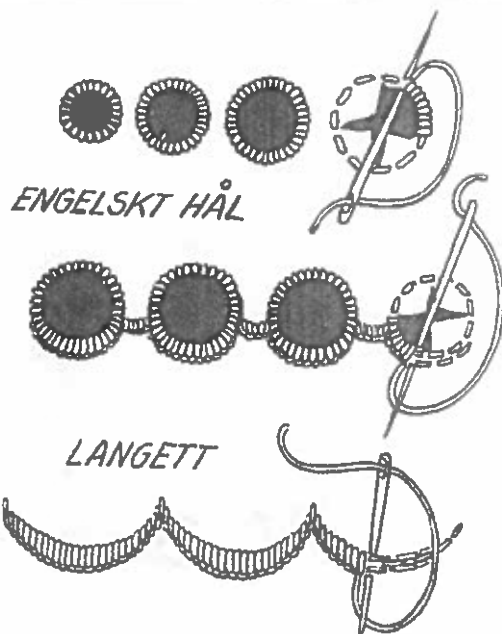
7. Del B föres genom ficköppningen till avig sida. Se bild 7 .

8. Fickans sidor och botten sys på Maskin. Sömsmånerna jämnas Och överkastas . Se bild 8 .

9. Fickans ändar på rätsida sys med Smygstygn (se bild 9), sidor på maskin . Se bild 10 .

Bild 9 o. 10 .

Fickans ändar på rätsida sys med smygstygn eller på maskin .

Verksamhets-raport från Folkdräktskommitten Vårdö
Utarbetar kjolsäckarnas mönster till kvinnodräkten
Utarbetar också mönster till ylleduk för damdräkten
Ställt ut Vårdö dräkterna på Viking Lines färga
Deltagit i Ålands folkdräktsråds exkursioner och kurser

ÅLANDS FOLKDRÄKTSRÅD

Mariehamn den 22-02-93

Till kulturnämnden i Vårdö

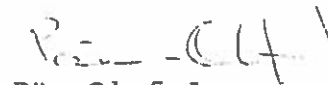
Ärende: dräktkommitté

Ålands folkdräktsråd anholder vänligen att Vårdös kulturnämnd utsåg en dräktkommitté för perioden 1992-1995 bestående av två eller tre personer intresserade av folkdräktsarbete.

Folkdräktsrådet påpekar att enligt den arbetsordning som folkdräktsrådet arbetar efter och som godkänts av samtliga åländska kommuner bör i varje kommun finnas en dräktkommitté som handhar alla frågor som rör kommunens folkdräkt.

Med hopp om tillmötesgående och med vänlig hälsning

Ålands folkdräktsråd .

Pär-Olof Jansson, ordförande

och ned, sydd med c. 3 cm hög uppstående krage med trubbvinkliga hörn, utan uppslag. Västen kan knäppas tätt under hakan och har 6 par små mässingsknappar i lodräta rader, översta paret högt upp och på längre avstånd från det följande paret än avstånden mellan de övriga paren. Knapphålen tränas i svart. Västen har två fickor med rakt sydda fick-klaffar, raka hörn nedtill och ryggstycke av helrött tyg i västygets bottenränders färg och tillsnøres med svarta snören som går genom tränas med tre hål i var sida i ryggen.

Knäbyxor: av samma tyg som rocken, med bred lucka intill sidorna, knäppta med 4 stora mässingsknappar, sneda ficköppningar under luckan. På utsidan av knäna ett sprund med 3 små mässingsknappar som kan knäppas och knälinning med mässings- eller silverspänne, modell Finström. Byxorna kan även sys utan knälinning, mera åtsittande, med sprund på utsidan av knäna med tre små mässingsknappar som knäpps, modell Jomala.

Strumpor: vita eller blå.

Skor: låga svarta med spänne och överristen uppstående plös.

Strumpeband: mönstervävda ylleband.

VÅRDÖ

Vårdö var redan i slutet av 1500-talet kapell under Sund, och blev egen församling 1868.

Kvinnodräkterna.

Till sångfesten i Mariehamn 1908 — eller möjligen år 1909, sammanställdes för Vårdö en kvinnodräkt med röd kjol med en bred bård nedtill i gult, rött, svart, grönt och vitt. Livstycket gjordes svart med röd kantning. Det snördes framtill med röda snören genom 5 par snörhål i framkanterna och runt stora ankarknappar sydda invid snörhålen. Det hade söm under armen, mittelsöm och raka sidesömmar i ryggen där det var slätt utan

skört eller knappar. Blusen fick det snitt som framgår av dräktbeskrivningen. Till dräkten användes ett vitt bomullsförkläde med hålsöm eller brodyr nedtill. Förslaget godkändes av Vårdö ungdomsförening efter en livlig diskussion. Till Brages dräktförråd gjordes en sådan dräkt på försorg av fröken Rachel Öström. Bårdkjolens randbredder syns något ha varierat, likaså vävsättet. Brages kjol är nämligen vävd i lärftsbinding på röd ränning medan t. ex. fru Greta Heléns (f. Andersson) kjol är vävd så, att övre delen är vävd i lärftsbinding och bården i fyrskäft atlas. Kjolen har 14 cm rött nederst medan Brages kjol har blott 5 ½ cm rött nederst. Två c. 4 ½ cm breda helröda ränder på Brages kjol motsvaras på fru Heléns kjol av två drygt 3 cm breda röda ränder med tre smala gula ränder på mitten av dessa. Hela bårdens bredd är på fru Heléns kjol c. 25 cm medan den på Brages kjol är 34 cm bred.

En serie av Brages utsända dräktformulär returnerades i mars 1924 med följande uppgifter: om dräktskicket i Vårdö på 1840-talet, upptecknade av herr eller fru Alfred Andersson efter Ulrika Jansson, f. 1843, som sagt "att hennes mor inte berättat att det varit annorlunda under hennes barndom", som inföll på 1770-talet. På huvudet bars i vardagslag en huvudduk knuten under hakan men i helg stycke och mössa. Mössan hade en stor rosett, men var utan band under hakan. Ogifta hade granna mössor, medan gamla och gifta personer hade svarta. Vid något giftermål sades "Ja, nu får hon där ta svarta mössan på sej!" Ogifta hade även helvita mössor med stora vita bandrosor (rosetter) baktill. Håret kammades slätt uppåt utan bena och fästes med en stor kam i nacken. Vid konfirmation och bröllop uppsattes håret i en hårpung i nacken. Den smala vita "hårremsan" sattes fast med nål under hårpungen och sedan den vita handsbreda "styckremsan", prydd med hålsöm. Så sattes "stycket" på och så mössan, allt fästes med nålar. Över detta en sidenduk som knöts under hakan och så gick man till kyrkan. Sidenduken togs bort i "bokenhuset" (vapenhuset). "Väktaren påta bort

mössan med kyrkstaven för dom som loma av!" — Tröjan var av samma tyg som kjolen, var sydd med hög urringning framtill och i ryggen, häktades framtill, hade ärmarna utan uppslag, ingen mittelsöm, men brett ryggstycke, som nedtill bildade två 4 cm långa skört med en knapp ovanom vardera skörtet. Livet mest av ylle både sommar och vinter, enfärgat eller randigt, var kort intill midjan och fastsytt vid kjolen. Det var högt urringat framtill, häktades omlott till vänster med häktor, hade ingen mittelsöm men raka sidosömmar i ryggen med två 4 cm långa skörtveck med en överklädd knapp ovanom vardera. Ränderna gick lodrätt både fram- och baktill. Kjolorna var mest av ylle, enfärgade eller långrandiga, t. ex. rödvit- eller blåvitrandiga, rynkade i ryggen, släta framtill. I Ulla Janssons barndom användes icke "begärningskjolar" men väl i hennes ungdom, som inföll på 1860-talet. Vid bröllop hade man granna kjolar, vid begravning mörka. Förklädet kunde vara av grovt "kamlottstyg". — "Ett kyrkförkläde för hela livstiden." — Det var icke så långt som kjolen, bands runt midjan med mönstervävda band, slutande i tofsar och knutna i en lyck-knut framtill. Vid bröllop hade man granna förkläden. Av äldre personer och i kyrkan användes svarta sådana. Granna sidenschalar bars över axlarna och en kjolsäck bars utanpå kjolen på höger sida, sydd av tyg i olika färger och fäst med olikfärgade mönstrade band och hängande i två korta band. I kjolsäcken bars kryddlådan. Livbandet knöts med en stor rosett på vänster sida. Förlovade par skulle gå med fyra ringar, två på var hand.

I oktober 1926 beslöt Brages dräktsektion för sin del godkänna Vårdö bårdkjolsdräkt och sände förslaget till Aländsk Hemslöjd för utlåtande. Till den stora hemslöjdsutställningen i Nationalmuseet och Ostrobotnia i april 1927 hade Aländsk Hemslöjd uppgjort ett förslag till en ny bygdedräkt för Vårdö. Dess kjol var gjord av samma tyg som en gammal mansväst, funnen i Töftö ett par år tidigare. Livstycket var helgrönt, sytt såsom snörliv i samma snitt som år 1925 godkänts för

Finströms-livstycket. Förklädet var av ett långrandigt halvylletyg, vars mönster komponerats på en del av kjolens ränder. Vid mötet den 5 april 1927 godkände Brages dräktsektion detta förslag, då man fick den uppfattningen att ortsborna redan godkänt detsamma. Hösten 1928 sände Aländsk Hemslöjd till Brages dräktmuseum tyger till livstycke, kjol, förkläde och mansväst och c. ett år senare hade modelldräkten sytts av Brage. Med anledning av en förfrågan våren 1929 om vissa detaljer i den nya dräkten och vad man tyckte om den på orten, meddelade läraren Alfred Andersson att intresset för densamma inte synes vara så synnerligen stort. Ingen sådan dräkt hade sytts där och ingen hade sett densamma eller något av den, endast få hade sett mansvästen. Fröken Granfelts teckning av dräkten lär några representanter för marthorna ha sett och godkänt. Den nya dräkten ansågs bli för dyr att framställa, och de som hade den gamla bårdkjolsdräkten ville därför inte skaffa sig ny dräkt. Hösten 1932 föreslog Brages dräktsektion en kvinnotröja av tyg i en av kjolens färger och i snitt med Sundsdräktens tröja. Hösten 1933 meddelade läraren Alfred Andersson att tröjan godkänts av Vårdö ungdomsförening.

Både den gamla bårdkjolsdräkten och den nya randiga skall härefter anses som likvärdiga Vårdö-dräkter.

Vårdö kvinnodräkt. (Bårdkjolsdräkten.)

Huvudbonad: stycke och bindmössa, slät eller broderad, i någon med dräkten harmonierande färg.

Blus: av vitt linne eller bomullstyg, med en c. 9 cm bred krage, som är rundad framtill och prydd i kanten med langettsöm i rundade bågar längs hela kanten och med ett hål i engelskt broderi i varje båge. Blusen har framtill ett c. 5 cm brett motveck, knäppt med 4 dolda knappar, och har kimonofason. Ärmarna är rynkade vid ärmsömmen och vid linningarna, som är c. 4 ½ cm breda utan sprund eller knappar.

Livstycke: av svart kläde, sytt med djup

rund urringning framtill och hög rund urringning i ryggen, (kantad runt om med röda kantband). Tillsnøres framtill med röda snören, som går genom hål sydda invid 5 par stora ankarknappar. Livstycket har söm under armen, mittelsöm och raka sidosömmar i ryggen, där det är slätt utan skört eller knappar.

Kjol: en röd bärdkjol med bred tvärbård nedtill i gult, rött, svart, grönt och vitt, veckad runt om åt höger.

Förkläde: av vitt bomullstyг med hålsöm eller broderi nedtill, ovanom en 3 cm bred fäll, veckat med brett utåtvänt motveck mitt framtill och med en linning av samma tyг med något bredare ändar, som knyts i rosett i ryggen.

Kjolsäck: av svart tyг med röda kanter och broderier.

Strumpor: vita, röda eller grå.

Tröja: av svart kläde, sydd som modell enl. Sund.

Vävinstruktion: kjoltyget vävs på röd bomullsränning, övre delen och nedersta kantranden i lärftsbinding, bården i fyrskäft atlas med sked nr 120 och med 1 tråd i skäft och 1 tråd i rör. Inslagsgarn: industrigarn 40/2.

Värdö kvinnodräkt. (Randiga dräkten.)

Huvudbonad: stycke och bindmössa, slät eller broderad, i någon med dräkten harmoniserande färg.

Blus: densamma som beskrivits till bärdkjolsdräkten.

Livstycke: av helgrönt tyг i kjolens mossgröna färg, med djup rund urringning framtill och hög rund urringning i ryggen, tillsnøres framtill nedifrån och uppåt med röda snören, som går genom 5 par i grönt tränade snörhål i livstyckets framkanter och runt om 5 par mässingsknappar placerade vid snörhålen. Livstyckets framkanter är nedtill från nedersta snörhålet sneddade. Det har mittelsöm och raka sidosömmar i ryggen, där sido- och ryggstyckena bildar skört med rundade flikar, som ligger något på varandra.

Kjol: av tyг med längsgående ränder i beige, vinrött, ljusare och mörkare brunt, svartbrunt, gult, blågrönt och mossgrönt, veckad åt var sida med brett utåtvänt motveck framtill och veckad så att den tandade randen kommer fram vid veckets kant.

Förkläde: av halvylletyг med beige-färgade bottenränder och med en smal rand, tandad i svart-(beige) på mitten av bottenranden och osymmetriska ränder i vinrött, ljusare och mörkare brunt, rynkat inåt från var sida med mest av den ljusa botten utåt, fäst runt midjan med mönstervävda band i förklädets färger, slutande med tofsar och knutna i rosett på vänster sida framtill.

Axelduk: blommig muslinsduk eller siendduk.

Kjolsäck: av det gröna livstyckstyget med gula kanter och band samt broderier.

Strumpor: vita.

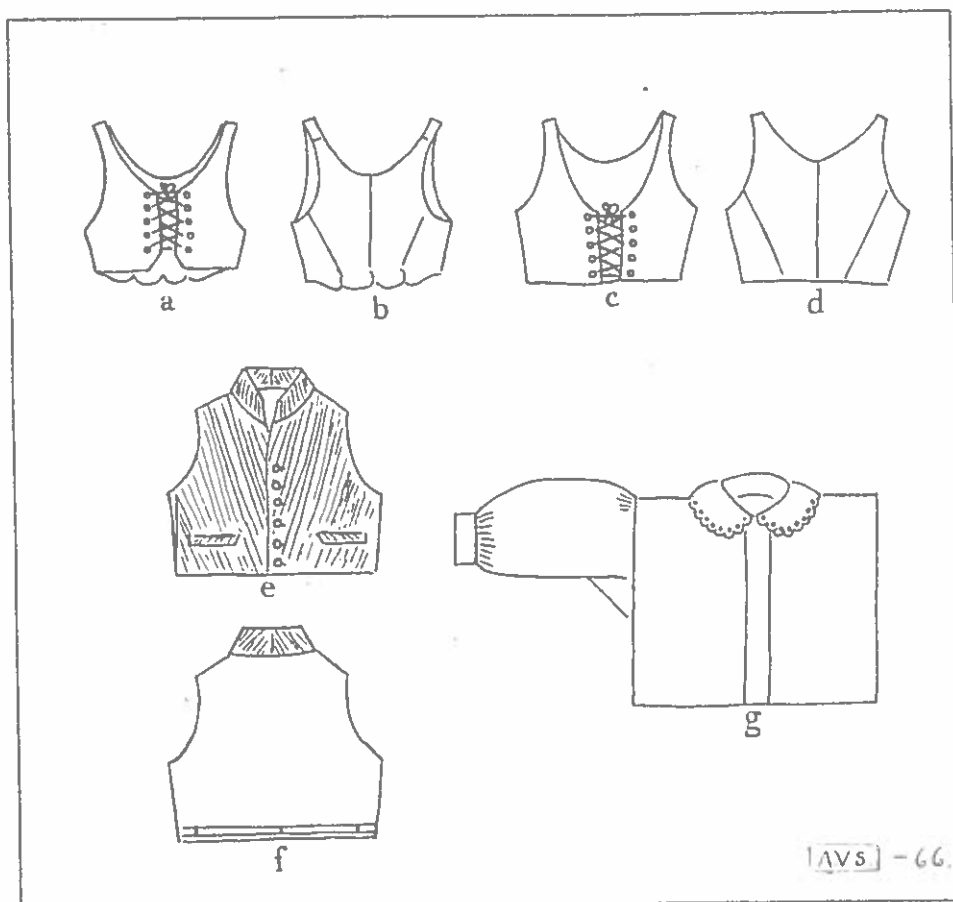
Tröja: av det gröna livstyckstyget i snitt likt Sunds-dräkten.

Vävinstruktion: livstycks-, kjol-, kjolsäcks-, förkläds- och västtygen samt tröjtyges vävs på gråbeige bomullsränning i kypert med sked nr 120 och med 1 tråd i skäft och 1 tråd i rör. Inslagsgarn: industrigarn 40/2.

Mansdräkterna.

Samtidigt som kvinnodräkten sammanställdes även en mansdräkt för Vårdö, och en sådan syddes åt läraren Alfred Anderssons son Harald, som senare var medlem i Brages sängkör. Då musikkonsulenten Fridolf Andersson, hemma från Vårdö, hösten 1925 önskade låta göra åt sig en Vårdö-dräkt, frågade Brage läraren Alfred Andersson om en del detaljer i densamma. Denne meddelade då, att Haralds rock och byxor sytts av skräddaren Karlsson i Mariehamn enligt uppgifter som denne fått höra om, ty något gammalt original fanns icke som modell. Västtygets mönster med grannröda 8 cm breda bottenränder och mellan dem 3—4 mm breda svarta ränder, varannan av dem med en vit tråd i kanten, hade kom-

VÅRDÖ KVINNO- OCH MANSDRÄKT

a, b Livstykke Nr 1 g Blus

c, d Livstykke Nr 2

e, f Mansväst

Rock (tröjan) samma som till Saltvik

ponerats av några flickor i ungdomsför-
eningen. Västen syddes av "Ulla moster"
(död före 1925) i snitt efter egen kompo-
sition inspirerad av något gammalt mode.
Enligt den då levande "Torpars Ulla", f.
1805, var detta snitt av jämförelsevis yng-
re datum. Enligt den sistnämnda hade
den äldsta västen, som hon sett och hört
sin farmor omtala, en smal uppstående
krage och två rader knappar framtill
och knäpptes tätt under hakan. Kyrkväs-

ten var alltid av grå eller mörk vadmal.
I vardagslag kunde man någon gång ha
en annan färg. Rocken var så kort att den
knappt täckte västen, hade kanske mit-
telsöm i ryggen men inga skört eller
knappar. Den hade krage med små vikta
uppslag och troligen uppslag på ärmarna.
Handelsman Wennström, då inemot 90 år,
instämde f. ö. i det sagda men tillade, att
en rock som han sett som barn hade
knappar i ryggen, — "men den var gjord

liksom alla sådana korta tröjor efter en som någon skeppare hämtat från Tyskland". — Dräkten hade antagits som Vårdö-dräkt av ungdomsföreningen vid samma möte, där kvinnodräkten godkändes. Lärare A. trodde att knappast någon annan än hans son skaffat sig mansdräkten.

Harald Anderssons Vårdö-rock av mörkblått kläde var sydd med en $4\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$ cm bred nedvikt krage i schalkragsfasen rundad långt ned utan uppslag. Rocken hade 6 par matta platta mässingsknappar i två rader som något närmade sig varandra nedåt, raka hörn nedtill och inga ytterfickor. Ärmarna hade 6 cm breda uppslag med fastsytt sprund vid sömmen. Rocken hade söm under armen, ingen mittelsöm men svängda sidesömmar i ryggen och vid sidesömmarnas nedre del ett utåtvänt motveck på var sida med en knapp ovanför detta. Knäbyxor-na av samma tyg hade bred lucka intill sidorna, knäppt med 5 knappar, ingen knälinning men sprund med 3 små mäs-singsknappar som kunde knäppas på ut-sidan av knäna. Livstycket av ovannämnda tyg var sytt med nedvikt krage med trubbvinkliga hörn och långa rundade uppslag, så att det var rätt mycket öppet framtill. Det hade 5 par små ankar-knappar i två lodräta rader, två fickor med rakt sydda fick-klaffar med tyget sytt i rätt vinkel mot det övriga tyget. Det var ganska långt, rundat nedtill och hade ryggstycke av samma tyg med trän-sar och spänne i ryggen. Till dräkten hör-de vita konststickade strumpor och rund svart filthatt.

I sin bok "Suomen kansanpukujen historia" (Finlands folkdräkters historia) nämner U. T. Sirelius bl. a.: I Vårdö stic-kades längs hela strumpskäftet svicklor i lodräta rader och att de ibland stickades liksom skruvformiga ränder med upp-höjda kvadranter ($\frac{1}{4}$ av en cirkel).

Till Marthautställningen i juli 1925 i Mariehamn insändes en väst som ägts av bonden Erik Bengtsson Engman i Töftö by på 1840-talet. Den är sydd av ett osym-metriskt randat bomullstyg (se färg-plansch) i det snitt som framgår av dräkt-beskrivningen. Knapparna var borta. På deras plats fanns 6 i blått trän-sade hål,

genom vilka knappens ögla instuckits. Ryggstycket är av ljusbrunt bomullstyg och har nedtill ett smalt band men f. ö. inga trän-sar eller snören.

Tillägg: Om denne Erik Bengtsson Eng-man har Viking Sundberg år 1965 fått följande personuppgifter: Han var född 3/3 1812 i Vargata, Vårdö, och kom till Töftö då han 1841 gifte sig med Eriks Mattsdotter, Töftö. Erik Bengtsson Eng-man var byskräddare.

I november 1925 behandlade Brages dräktsektion Vårdö mansdräkt och beslöt för densamma föreslå samma snitt som Sunds mansdräkt, med västtyg enligt Ha-rald Anderssons väst, då man ansåg Töftö-västens tyg svårt att väva. I januari 1927 beslöts att vidhålla detta förslag. Aländsk Hemslojd godkände dock ej för-slaget om västtyget, då detta komponerats utan original, utan föreslogs vid mö-tet i Nationalmuseum den 5 april 1927 att västen skulle göras enligt ovannämnda väst från Töftö. Detta godkändes då även av Brages dräktsektion.

Vårdö mansdräkt.

Huvudbonad: en rund svart filthatt, svart skärmmössa med läderskärm, svart läderkaskett, stickad yllemössa.

Skjorta: av vitt linne eller bomullstyg, sydd med nedvikt krage med vinkelräta hörn, axelstycke och ärmspjäll. Ärmen är vid axeln rynkad i 6—7 cm grupp samt rynkad runt om nedtill mot ärmlinningen som knäppes med en trådknapp.

Halsduk: en smalt viken, svart eller kulört sidenduk, knuten i rosett eller enkelt omtag med ändarna stuckna under västen.

Rock: (tröja) av mörkblå vadmal, sydd med nedvikt krage som går långt ned och småningom avsmalnar, 6 par stora mäs-singsknappar i två lodräta rader och med två fickor med rakt skurna fick-klaffar. Ärmarna har breda uppslag med sprund och två små mässingsknappar, som knäpps genom uppslaget. Rocken har söm under armen, mittelsöm och svängda sidesömmar i ryggen, där den är slät utan

skört eller knappar. Den är så lång att den går till höfterna, modell Saltvik.

Väst: av ett osymmetriskt randat halvylletyg, likt kvinnodräktens (randiga dräktens) kjoltyg, sytt med ränderna löpande i spetsig vinkel nedåt mot varandra (högst 15 graders lutning från mittelinjen) och med en 4 ½—5 cm hög uppstående krage med trubbvinkliga hörn framtill och med 6 små mässingsknappar i en rad. Översta knappen drygt 11 cm nedan om västens övre hörn, som är något sneddade. Knapphålen träsas i blågrönt. Västen har två fickor med snett sydda fick-klaffar och med ränderna i vinkel mot det övriga mönstret. Ryggstycket av ljusbrunt bomullstyg, nedtill ett påstickat, c. 1 cm brett band, av samma tyg som förstärker fällen.

Knäbyxor: av samma tyg som rocken, med en bred lucka intill sidorna, knäppt med 4 stora mässingsknappar, sneda ficköppningar under luckan. På utsidan av knäna ett sprund med 3 små mässingsknappar som kan knäppas och knälinning med mässings- eller silverspänne, modell Finström.

Byxorna kan även sys utan knälinning, mera åtsittande, med sprund och 3 mässingsknappar som knäpps, modell Jomala.

Strumpor: vita eller grå, med eller utan konststickning.

Skor: låga svarta med spänne och överristen uppstående plös.

Strumpeband: mönstervävda ylleband.

HAMMARLAND

Hammarland torde ha varit moderförsamling redan på 1400-talet, då som hithörande nämnes Eckerö kapell, som blev egen församling 1872.

Kvinnodräkterna.

År 1908 sammanställdes för Hammarland en kvinnodräkt med ledning av ett långrandigt kjolmönster, som hittats av fröken Lina Sundblom i Frebbenby. På basen av detta mönster komponerades en

bårdkjol med svart övre del och en c. 35 cm bred bård med breda gröna, grannröda, krappröda och gredelina ränder och med smalare ränder i rött, svart, vitt och gult. Kjolen veckades åt var sida med utåtvänt motveck framtill. Livstycket gjordes helgredelint, i ungefär det snitt som framgår av dräktbeskrivningen. Till fröken Axa Bergmans i Frebbenby dräkt av denna modell hörde vitt huckle, ett helgrönt ylleförkläde, veckat med tre veck inåt från var sida och med linning av samma tyg runt midjan, en helgrön trekantig ylleduk som bars under det gredelina livstycket, röda strumpor och en vit blus utan krage, sydd med enkel halslinning utan broderier. Tidigare hade hon haft en blus med dubbla röda broderier på en 3 cm hög uppstående krage, på motveckat framtill och på ärmlinningarna. Hennes livstycke hade 5 par knappar framtill och ingen mittelsöm i ryggen.

Till den allsvenska ungdomsstämman i Mariehamn 1922 gjordes en ny dräkt med långrandig kjol enligt det ursprungliga kjolmönstret. Om Mildred Selanders i Frebbenby dräkt av denna modell har antecknats, att till den hörde en gredelin bindmössa med stycke, blus och livstycke som till den tidigare dräkten, en axelduk av vit gardinväv, förkläde av samma tyg, veckat som ovanbeskrivna gröna förkläde, nedtill försett med en 5 cm bred fäll och ovanom den 4 vita ränder samt även 5 cm från sidokanterna 4 vita ränder, samt vita strumpor.

Under sin forskningsresa i juli 1922 erhöi mag Y. Heikel följande uppgifter: Västmyra. Fru Grandell, f. 1856 i Sålis, bodde i sin barndom invid prästgården. Hon meddelade att ungefär åren 1866—1876 använde unga ogifta flickor allmänt "begärningskjolar" till "gå borts kjolar" inom byn och även utom byn i vardagslag, ja även om söndagsafton om kjolen var ny och snygg, men i kyrkan eller annars på söndagförmiddag användes de inte. Äldre kvinnor hade långrandiga kjolar. Sådana kunde även användas av unga flickor. Senare blev "begärningskjolarna" underkjolar. Livstycket var på den tiden ett underplagg. Ovanpå detta användes en kofta, som nådde 15 cm ne-

